

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ-2026

Հանուն Ազատ,
Ժողովրդավարական,
Ինքնիշխան,
Եվրոպական Հայաստանի,
Հանուն Հանրապետության

Հայաստանի Հանրապետությունը՝ Անկախության 35-ամյակին ընդառաջ, անցնելով բազմաթիվ ծանր փորձություններով՝ 2020-2023 թթ. պատերազմներով եւ արցախահայության բռնագաղթով, կրկին կանգնած է պատմական շեմին՝ հիշեցնելով հայ ժողովրդի դարավոր պայքարի ոգին, որը միշտ վերածնվել է մոխիրներից: Այսօր, հենվելով մեր նախնիների անկոտրում կամքի եւ հանուն Ազատության եւ Անկախության նահատակվածների մեծագույն սիրանքի վրա, մենք ստացել ենք բացառիկ պատմական հնարավորություն՝ առաջիկա հարյուրամյակում ընթանալու խաղաղ, քաղաքակիրթ եւ ինքնիշխան զարգացման ուղով՝ կերտելով Ազատ, Ժողովրդավարական եւ Եվրոպական Հայաստան, որտեղ յուրաքանչյուր քաղաքացի՝ իր երկրի ճակատագրի կերտողն է եւ տերը: Այս հնարավորությունը պետությանն ու ժողովրդին է, եւ չի՛ կարող կախված լինել մեկ քաղաքական ուժից, մեկ առաջնորդից կամ մեկ հերթական կամ արտահերթ ընտրությունից:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը, լինելով աջ լիբերալ (ազատական) կուսակցություն՝ հավատարիմ անհատական ազատություններին, ազատ շուկային, օրենքի գերակայությանը եւ պետական կարգավորիչ միջամտությանը տնտեսության մեջ, միաժամանակ ապահովելով սոցիալական աջակցություններ դրա կարիքն ունեցողներին՝ իր հանձնառությունն է համարում քաղաքացիների կողմից տրված մանդատի շրջանակում պատասխանատվություն ստանձնել այս պատմական հնարավորությունն իրականություն դարձնելու գործում:

Մենք խնդիր ենք դնում դառնալ ազատ ժողովուրդների ընկերակցության լիիրավ անդամ, ներդաշնակեցնել հարաբերությունները հարեւանների հետ՝ հիմնված փոխադարձ հարգանքի եւ միջազգայնորեն ճանաչված սահմաններում տարածքային ամբողջականության ճանաչման վրա, ինտեգրվել Եվրոպական Միությանը որպես լիիրավ անդամ, ինստիտուցիոնալապես միանալ Եվրաստրատյան եւ Եվրոպական անվտանգային համակարգերին՝ ներառյալ ՆԱՏՕ-ի հետ գործընկերային եւ անդամակցության հեռանկարները, ամենաակտիվ կերպով մասնակցել ԵՄ-ի նորաստեղծ եւ ձեւավորվող անվտանգային ու պաշտպանական կառույցների աշխատանքներին, դաշնակցել առաջատար ժողովրդավարությունների հետ՝ դիմակայելու ներկա եւ ապագա արտաքին ու ներքին սպառնալիքներին, ապահովելով քաղաքացիներին լավագույն պայմանները՝ դրսևորելու իրենց տաղանդներն ու ներուժը հասարակական, քաղաքական, տնտեսական բոլոր ոլորտներում եւ տեխնոլոգիական առաջընթացի բոլոր ուղղություններում՝ որպես գլոբալ թվային եւ տեխնոլոգիական անցման ակտիվ մասնակիցներ եւ շահառուներ:

Ապավինելով ՀՀ քաղաքացիների հավաքական ներուժին, կամքին եւ քաղաքական գիտակցությանը՝ համոզված ենք, որ այս ճանապարհն անցնելը միանգամայն իրատեսական է՝ ինտելեկտուալ եւ կազմակերպչական պոտենցիալով անհատներից կազմված թիմի, կենսունակ ծրագրի եւ վճռական քաղաքական կամքի իրագործման արդյունքում:

ՄԵՆՔ ՀԱՆՁՆԱԹՈՒ ԵՆՔ ԱՊԱՀՈՎԵԼ

1. Ինքնիշխան, ժողովրդավար, անվտանգ եւ արդիական Հայաստան;
2. Ազգային շահի վրա խարսխված արտաքին քաղաքականություն;
3. Արժանապատիվ խաղաղություն, քաղաքակիրթ, փոխշահավետ, հորիզոնական հարաբերություններ հարեւանների հետ;
4. Պաշտպանություն եւ բանակի արդիականացում, անվտանգության ոլորտ, անվտանգության եւ հատուկ ծառայությունների բարեփոխումներ, Համապարփակ պաշտպանության եւ անվտանգության համակարգի ներդրում;
5. Օրինականության եւ իրավունքի գերակայության հաստատում եւ դատաիրավական համակարգի բարեփոխումներ;
6. Աշխարհիկ պետություն, ազատ եկեղեցի, խղճի ազատություն եւ ազգային պատասխանատվություն;
7. Չրո հանդուրժողականություն եւ անզիջում պայքար կոռուպցիայի, հանցավորության, քրեական ենթամշակույթի դեմ;
8. Մրցունակ տնտեսություն. տնտեսական քաղաքականության առաջնահերթություններ;
9. Համաչափ տարածքային զարգացում, ուժեղ համայնքներ եւ արդյունավետ տեղական ինքնակառավարում;
10. Ապահով մարդ եւ ընտանիք, հեռանկարով երիտասարդություն եւ սոցիալապես համերաշխ Հայաստան. մրցունակ Քաղաքացի՝ մրցունակ Պետություն;
11. Առողջ մարդ՝ ուժեղ հասարակություն եւ անվտանգ պետություն;
12. Արդիական եւ տեխնոլոգիապես հագեցած գյուղատնտեսություն;
13. Առաջանցիկ գիտություն՝ հանուն ինքնիշխանության, բարօրության եւ զարգացման;

14. Որակյալ եւ մատչելի հանրակրթություն՝ որպես ազգային անվտանգության երաշխիք;

15. Հայաստանն առաջ տանող ու արժանապատիվ ներկայացնող մշակույթ եւ արվեստ:

Ինքնիշխան, ժողովրդավար, անվտանգ եւ արդիական Հայաստան

Հայաստանի Հանրապետությունը պետք է դառնա ինքնիշխան, ժողովրդավարական եւ արդիական պետություն, որտեղ իշխանությունը ծառայում է ժողովրդին, իսկ պետական ինստիտուտները երաշխավորում են քաղաքացիների իրավունքներն ու ազատությունները, ինչը երաշխավորվելու է նոր Սահմանադրության ընդունմամբ: Հաշվի առնելով 2020-2023 թթ. ծանր փորձությունները (ներառյալ Արցախի կորուստը եւ արցախահայերի բռնի տեղահանումը), մենք հանձնառու ենք ամրապնդել ինքնիշխանությունը՝ դիվերսիֆիկացնելով արտաքին կախվածությունները եւ կառուցելով եվրոպական ստանդարտներին համապատասխան ժողովրդավարական համակարգ՝ օրենքի գերակայությամբ եւ ժողովրդավարության անշրջելիության ինստիտուցիոնալ երաշխիքներով: Մեր ներքին եւ արտաքին քաղաքականությունները պետք է լինեն փոխկապակցված՝ հիմնված ազգային շահերի վրա:

1. Հայաստանի ներկայիս արտաքին ու ներքին մարտահրավերներին դիմակայելու եւ առկա խնդիրների լուծումները մեր ներսում են՝ գրավականը առաջին հերթին ազատ, իր բոլոր իրավունքներն ու ազատությունները լիովին իրացնող, ազատ ընտրությունների միջոցով իր իշխանությունները ձեւավորող, նրան վստահող ու սատարող քաղաքացուց մինչեւ ինքնիշխան քաղաքականություններ վարելու պետության անխոչընդոտ իրավունքը: Մենք կխրախուսենք քաղաքացիական մասնակցությունը՝ ներդնելով էլեկտրոնային հանրաքվեների եւ տեղական ինքնակառավարման ամրապնդման մեխանիզմներ, հատուկ ուշադրություն դարձնելով Արցախից տեղահանվածների ինտեգրացիային որպես ազգային միասնության երաշխիք:

2. Ազատության ու անկախության հայ ժողովրդի բազմադարյա գերագույն իդոլ, աշխարհագրական ու քաղաքակրթական պատկանելությամբ պայմանավորված՝ Հայաստանի տեղը համաեվրոպական ընտանիքն է, իսկ պետականության մոդելը՝ հայկական ինքնությամբ այնպիսի հզոր եւ հաշվետու պետությունը, որտեղ մարդու կյանքը, աշխատանքը եւ ծերությունը արժանապատիվ ու բարեկեցիկ է, ընտրությունը, ազատությունները եւ իրավունքները հարգվում են, որտեղ ամեն ինչ արվում է հանուն մարդու եւ նրա ապահովության: Մենք կշարունակենք ԵՄ-ի հետ ինտեգրացիան՝ արագացնելով վիզայի ազատականացման եւ բուն անդամակցության գործընթացը, ինչպես նաեւ կմասնակցենք Եվրոպական քաղաքական համայնքի 2026-ի երեւանյան զագաթնաժողովին ձեռք բերված պայմանավորվածությունների իրագործմանը:

3. Հայաստանը առաջին հերթին պետք է ապավինի իր ուժին եւ մրցունակությանը, որի հիմքը առաջանցիկ ու գիտելիքահեն ռազմական, պաշտպանական, տնտեսական, քաղաքական ու հասարակական համակարգերն են: Արտաքին եւ ներքին քաղաքականությունները պետք է լինեն փոխկապակցված ու պայմանավորեն մեկը մյուսին, հանդիսանան միմյանց շարունակությունն ու լրացումը: Մենք կներդնենք թվային կառավարման համակարգ (e-governance)՝ պետական ծառայությունների թվայնացմամբ, կխթանենք IT-ոլորտը հարկային

արտոնություններով եւ կապահովենք կիրերանվտանգությունը ԵՄ ստանդարտներին համապատասխան:

4. Հայաստանի ինքնիշխանության ներքաղաքական խոչընդոտները կարող են վերանայ, երբ Հայաստանի իշխանությունները օրինակարգ են, վայելում են ժողովրդի աջակցությունն ու չեն վախենում ներքին ժողովրդավարական գործընթացներից, երբ իշխանության բոլոր ճյուղերում կառավարող վերնախավը անխոցելի է ցանկացած տեսակի շանտաժի ու կոմպրոմատի հանդեպ: Մենք կշարունակենք ժողովրդավարության խորացումը՝ իշխանության ճյուղերի հավասարակշռմամբ, վեթինգի կատարելագործմամբ եւ քաղաքացիական հասարակության ակտիվ մասնակցությամբ, քննության ենթարկելով եւ գնահատականներ ձեւակերպելով մեր նորագույն պատմության բոլոր ժամանակաշրջաններին, հիմքում ունենալով նաեւ միջազգային դատական ատյանների որոշումները, մասնավորապես՝ ՄԻԵԴ-ի 18.09.2025-ի դատավճիռը, կապված 2008-ի մարտի 1-ի ողբերգության հետ:

5. Օտարերկրյա հատուկ ծառայությունների հետ նախկինում համագործակցած անձանց գաղտնագերծումը (յուստրացիա) հրամայական է՝ երկրի անվտանգության ու պաշտպանության, տնտեսության եւ էներգետիկայի, արտաքին ու ներքին քաղաքականությունների կարելուորագույն հարցերով ընդունվող որոշումների վրա արտաքին ազդեցություններն ու ճնշումները, ժողովրդավարության եւ ազատությունների դեմ հնարավոր ոտնձգությունները չեզոքացնելու եւ ի սպառ բացառելու նպատակով: Մենք կներդնենք յուստրացիայի մեխանիզմներ՝ համապատասխանեցնելով եվրոպական փորձաքննությանը եւ լավագույն պրակտիկաներին:

6. Երկրի ինքնիշխանության տնտեսական խոչընդոտները կարող են վերանայ, երբ պետությունը պարենային, էներգետիկ, սոցիալական ու այլ անվտանգությունների առումով ունի ինքնաբավության նվազագույն՝ բազային մակարդակ, այդ բնագավառներում ինքնիշխան նպատակներ հետապնդելու կամք եւ վճռականություն, իսկ քաղաքացին էլ սպրում է բարեկեցիկ կյանքով, այլ ոչ թե անգոր ու անպաշտպան է կենսական հանրային ծառայություններ (զազամատակարարում, էլեկտրամատակարարում, տրանսպորտային փոխադրումներ եւ այլն) մատուցող օտարերկրյա ընկերությունների կամայական «սակագնային» շանտաժներին, մենաշնորհային ու գերշահույթ ստանալու քաղաքականությանը՝ դեմ հանդիման: Մենք կխրախուսենք էներգետիկ դիվերսիֆիկացիան՝ վերականգնվող աղբյուրների ներդրմամբ եւ ԵՄ-ի հետ տնտեսական համագործակցության խորացմամբ, ԱՄՆ-ի հետ համատեղ մեր միջուկային էներգետիկան եւ էներգիայի կուտակման հզորությունները զարգացնելով որպես բացարձակ առաջնահերթություն:

7. Երկրի անվտանգության, զարգացման ու առաջընթացի համար անհրաժեշտ ռեսուրսներ ներգրավելու նպատակով փոխշահավետության հիմքով այլ ուժային կենտրոնների, պետությունների եւ կազմակերպությունների հետ Հայաստանի ինքնիշխանության իրավական եւ արտաքին քաղաքական խոչընդոտներ են հարուցում Եվրասիական տնտեսական միությանը (ԵԱՏՄ) անդամակցությունն ու Հայաստանի անորոշ հեռանկարը եւ զարգացումը խաթարող, ճանապարհին բալաստի վերածված պարտավորությունները: Հայաստանի անդամակցությունը ԵԱՏՄ-ին պետք է դադարեցվի, քանզի այն ոչ միայն տնտեսական զարգացման ու անվտանգության ամրապնդման խոստացված արդյունքները չի բերել ու չի կարող բերել, այլեւ վատթարացրել է Հայաստանի ցուցանիշները բոլոր բնագավառներում՝ մարդու իրավունքներից, ժողովրդավարությունից մինչեւ տնտեսություն, ձեւախեղել կառուցվածքը, սպակոդոնորոշել գործարարներին:

8. Անվտանգության դիվերսիֆիկացված քաղաքականություններ վարելու իրավական սահմանափակումներ են ամրագրվել ՀԱՊԿ շրջանակներում, որոնք կիսել են Հայաստանի ինքնիշխանության իրավունքը հակաօդային պաշտպանության, ցամաքային զորքերի հրամանատարության, սահմանների վերահսկողության, օպերատիվ գործունեության, սպառնալիքների գնահատման եւ դրանց հաղթահարման ուղիների ընտրության եւ այլ հարցերում: Մենք կշարունակենք ՀԱՊԿ-ում Հայաստանի անդամակցության ամբողջական դադարեցման մեր սկզբունքային քաղաքական ուղենիշը:

9. Չավելացնելով մեր անվտանգության մակարդակը՝ ԵԱՏՄ-ն եւ ՀԱՊԿ-ը փաստացի վեր են ածվել Հայաստանի վրա տնտեսական եւ ռազմաքաղաքական ճնշման, ինքնիշխանության սահմանափակումը դե-յուրե ամրագրող, Հայաստանի կենսական շահերին հակառակ որոշումներ պարտադրող հարթակի: Հայաստանի դե-յուրե պարտավորությունները ՀԱՊԿ բազմակողմ, ինչպես նաեւ՝ ՌԴ-ի հետ անվտանգության, պաշտպանության եւ իրավական հարցերով երկկողմ ձեւաչափում ենթակա են ամբողջական խզման: Մենք կկենտրոնանանք Եվրաստվանտյան գործընկերների եւ ասիական ժողովրդավարությունների եւ շահերի, նպատակների եւ արժեքների առումով համախոհ գործընկերների հետ համագործակցության խորացման վրա, ներառյալ ՆԱՏՕ-ի հետ անդամակցության հեռանկարները:

Ազգային շահի վրա խարսխված արտաքին քաղաքականություն

Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունը պետք է հիմնված լինի ազգային շահերի պաշտպանության վրա՝ դիվերսիֆիկացնելով գործընկերությունները եւ խուսափելով արտաքին կախվածություններից: Հաշվի առնելով 2025-2026 թթ զարգացումները, այն է՝ խաղաղության գործընթացի առաջընթացը Ադրբեյջանի հետ, ԵՄ-ի հետ նոր ռազմավարական գործընկերային օրակարգը, ՆԱՏՕ-ի հետ խորացող համագործակցությունը եւ ռուսական ազդեցության նվազումը, մենք հանձնառու ենք զարգացնել բազմակողմանի հարաբերություններ՝ առաջնորդվելով իրավահավասարության, փոխշահավետության եւ միջազգային իրավունքի սկզբունքներով:

1. **Եվրոպական ինտեգրումը** Հայաստանի արտաքին քաղաքականության գերակայություն է, իսկ Եվրոպական Միությանը Հայաստանի լիիրավ անդամակցությունը՝ ռազմավարական տեսլական եւ բացարձակ առաջնահերթություն: Նույնատիպ ռազմավարական նպատակ հետապնդող երկրների հետ Հայաստանի սերտ եւ փոխհարգալից համագործակցությունը կենսական անհրաժեշտություն է: Մենք շարունակում ենք՝ 2025-ին մեր գործընկեր կուսակցությունների եւ ՀԿ-ների կողմից նախաձեռնած, շուրջ 60 000 քաղաքացիների կողմից ստորագրությամբ պահանջված եւ ԱԺ-ում ընդունված «ԵՄ անդամակցության օրենքի» եւ Հայաստան-ԵՄ նոր գործընկերային օրակարգի դրույթների կատարման հրամայականով առաջնորդվել, արագացնելով վիզայի ազատականացման գործընթացը, մասնակցելով Եվրոպական քաղաքական համայնքի (EPC) գազաթնաժողովների (այդ թվում՝ 2026-ի Երեւանյան գազաթնաժողովի) պայմանավորվածությունների կատարման աշխատանքներին, Հայաստանն անդամակցության դիմումին նախապատրաստելու ծրագրի կազմմանը 2026 թ ընթացքում եւ շարունակական իրականացմանը, մեր երկրում Եվրոպական ստանդարտների հետեւողական ներդրմանը, իսկ այդ նպատակով՝ գործադիր իշխանության կառուցվածքն ադապտացնելով նպատակի իրագործման բացարձակ առաջնահերթությանը:

2. **Հայաստան-ԱՄՆ** հարաբերությունները 2025-ի հունվարի 14-ին Ռազմավարական գործընկերության մասին խարտիայի, օգոստոսի 8-ին եռակողմ Խաղաղության հռչակագրի, ՀՀ-ԱՄՆ երեք երկկողմ ոլորտային հուշագրերի, 2026-ի հունվարի 13-14-ին «Թրամփի ուղի

հանուն միջազգային խաղաղության եւ բարեկեցության» (TRIPP) նախագծի՝ Վաշինգտոնում ընդունված շրջանակների մասին փաստաթղթերի ստորագրմամբ՝ վերաձվել են Հայաստանի անվտանգության, զարգացման եւ տեխնոլոգիական առաջընթացի, տարածաշրջանային եւ եվրոպական անվտանգության կարելուրագույն գործոնի եւ պետք է կառուցվեն ռազմավարական գործընկերության եւ երկուստեք շահավետ, արժեքահեն համագործակցության սկզբունքների հիման վրա: Հայ-ամերիկյան հարաբերությունների խորացումը, պայմանավորվածությունների համալիր իրագործումը մեզ համար բացարձակ առաջնահերթություն է, ունենալով ներուժ վերաձվելու լիակատար դաշինքի՝ իր բոլոր բաղկացուցիչներով: Մենք հետամուտ կլինենք զարգացնելու ՀՀ-ԱՄՆ պաշտպանական եւ անվտանգային համագործակցությունը, Eagle Partner վարժանքները շարունակելու եւ շրջանակներն ընդլայնելու նպատակով:

3. Վաշինգտոնում 2025թ օգոստոսի 8-ի պատմական նշանակության փաստաթղթերի ստորագրմամբ պայմանավորված անշրջելի փոփոխությունները տարածաշրջանում պահանջում են **Ռուսաստանի** հետ Հայաստանի հարաբերությունների վերաֆորմատավորում եւ վերակառուցում նոր հիմքի վրա՝ առանց կեղծիքի, պատրանքների եւ պարտադրանքի: Հարաբերությունները պետք է կառուցվեն բացառապես իրական փոխշահավետության, իրավահավասարության, շահերը փոխադարձաբար հարգելու ու բավարարելու սկզբունքների հիման վրա, հաշվի առնելով այդ երկրի քաղաքական ռեժիմի բնույթից բխող հնարավոր լարվածությունը՝ հիբրիդ սպառնալիքներ, նեոկայսերապաշտական գաղափարախոսություն, կոշտ ավտորիտարիզմ, ազգային փոքրամասնությունների ճնշումներ, եւ կշարունակենք դիվերսիֆիկացիան՝ չմերժելով երկխոսությունը, բայց բացառելով ՌԴ-ի կայսերական շահերից Արեւմուտքի հետ մերձեցման գործընթացը կախման մեջ դնելը:

4. Ռուսաստանի հետ շահերի, նպատակների եւ արժեքների ընդհանրության՝ ֆիքսված բացակայության պայմաններում մենք պետք է ՀՀ-ՌԴ բազմակողմ եւ երկկողմ իրավապայմանագրային բազան բերենք համապատասխանության՝ այս իրողությանը, ներառյալ՝ ռուսական ռազմական եւ այլ ուժային ներկայության համալիր եւ ամբողջական վերացումը: Կենտրոնական Ասիայի, ինչպես նաեւ այլ տարածաշրջաններում առանցքային երկրների՝ Կանադա, Լատինական Ամերիկայի երկրներ, Չինաստան, Հնդկաստան, Ճապոնիա, Ավստրալիա, Արաբական աշխարհի երկրներ եւ այլն) հետ երկկողմ ձեւաչափով հարաբերությունները չիրացված մեծ ներուժ ունեն, հաշվի առնելով միջազգային ձեւաչափերի եւ միջազգային երաշխիքների ինստիտուտի ճգնաժամը՝ միջազգային հարաբերությունների ներկայիս ահագնացող անորոշության փուլում:

5. **ՆԱՏՕ**-ի հետ հարաբերությունների խորացումն ու ընդլայնումը կարելուր են միջազգային, տարածաշրջանային անվտանգության հարցերում Հայաստանի քաղաքական կշռի եւ անվտանգության մակարդակի բարձրացման, հայկական բանակը ՆԱՏՕ-ի չափանիշներին համապատասխանեցնելու առումներով՝ այդ կառույցին անդամակցությունը որպես հեռահար նպատակ ունենալով: Մենք կհամաձայնեցնենք նոր գործընկերային շրջանակ 2026-ին եւ կշարունակենք մասնակցությունը Կոսովոյում KFOR-ին եւ որպես խաղաղության գործընկեր՝ պատրաստ կլինենք մասնակցությանը այլ միջազգային խաղաղապահ եւ խաղաղարար առաքելություններին:

6. **Իրանը** Հայաստանի համար ոչ միայն հուսալի հարեւան, բարեկամ ու աշխարհի հետ հաղորդակցություն ապահովող երկիր է, այլ նաեւ քաղաքական եւ առևտրատնտեսական առանցքային գործընկեր: Մենք կշարունակենք խորացնել հարաբերությունները՝ կենտրոնանալով տնտեսական ծրագրերի, առաջին հերթին՝ «Հյուսիս-Հարավ» հաղորդակցության ձեւավորման վրա որպես «Խաղաղության խաչմերուկի» կարելուրագույն

բաղկացուցչի եւ սահմանային նոր սարքավորումների տեղադրմամբ 2026-ին, ինչն անխափան եւ հուսալի գործունեություն կապահովի ռուսական ուժերի դուրսբերումից եւ «Թրամփի ուղու» գործարկումից հետո:

7. **Վրաստանն** իր պատմական արժեքի եւ աշխարհագրական, քաղաքակրթական կողմնորոշվածության ու հաղորդակցական ներուժի առումներով Հայաստանը Եվրոպային կապող ռազմավարական նշանակության երկիր է, որի հետ հարաբերությունների ընդլայնումն ու խորացումը ոչ միայն այլընտրանք չունեն, այլև բխում են Հայաստանի կենսական շահերից: Մենք կգարգացնենք 2024-ի Ռազմավարական գործընկերության եւ փոխկապակցվածության խորացման քաղաքականությունը, կենտրոնանալով տարածաշրջանային կապերի, ԱՄՆ-ի եւ ԵՄ-ի հետ համագործակցության, այդ ուղղություններով ընդհանուր օրակարգեր մշակելու եւ իրագործելու վրա:

8. Տարածաշրջանում բոլոր երկրների, այդ թվում՝ **Թուրքիայի ու Ադրբեջանի** հետ հարաբերություններում Հայաստանը պետք է առաջնորդվի խնդիրներն ու վեճերը խաղաղ բանակցություններով, իր ինքնիշխանության եւ ազգային շահերի պաշտպանության ու միջազգային իրավունքին համահունչ լուծելու սկզբունքներով, որոշումներում հիմնվելով ռիսկերի սթափ եւ երկարաժամկետ հաշվարկի վրա: Մենք կշարունակենք 2025-ին նախաստորագրված խաղաղության համաձայնագրի գործընթացը՝ նպատակ ունենալով վերջնականապես ստորագրել այն 2026-ին:

9. Միջազգային հարաբերությունների վերակառուցման, աշխարհակարգի փոփոխության, գլոբալ լոգիստիկ շղթաների վերաձեւման ներկայիս պատմական գործընթացների եւ դրանից բխող ռիսկերի եւ վտանգների պայմաններում Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունը պետք է լինի շահախնդիր ու նպատակամետ, միջազգային հարթակներում մասնակցային, նախաձեռնող ու մարտահրավերները կանխարգելող: Մենք կակտիվացնենք Հայաստանի դերը նաեւ ավանդական միջազգային կառույցներում՝ ՄԱԿ-ում, ԵԱՀԿ-ում եւ այլ հարթակներում՝ կենտրոնանալով կլիմայական, կիբերանվտանգության եւ տարածաշրջանային կայունության հարցերի վրա:

Տարածաշրջան եւ անմիջական հարեւանություն. ինքնիշխանություն, խաղաղություն, փոխշահավետություն, փոխկապակցվածություն

Հայաստանի արտաքին քաղաքականության մեջ հարեւանների հետ բարիդրացիական հարաբերություններ հաստատելը, այդ թվում՝ Ադրբեջանի հետ տեւական խաղաղություն հաստատելը միջազգայնորեն ճանաչված սահմաններով տարածքային ամբողջականության սկզբունքի հիման վրա, Թուրքիայի հետ միջպետական հարաբերությունների լիակատար նորմալացումը, Վրաստանի հետ արժեքահեն, խորը ռազմավարական, դաշնակցային հարաբերությունները, Իրանի հետ բարիդրացիական փոխշահավետ հարաբերությունների զարգացումը եւ անվտանգության կայուն ու կանխատեսելի միջավայր ձեւավորելը՝ կենսական կարեւորության ռազմավարական խնդիր է: Հաշվի առնելով 2020-2023 թթ պատերազմները եւ արցախահայության բռնագաղթը, ինչպես նաեւ՝ 2022-2026թթ ռազմավարական շրջադարձը 2025-2026 թթ պատմական զարգացումները (ԱՄՆ-ի միջնորդությամբ Հայաստան-Ադրբեջան խաղաղության երկկողմ համաձայնագրի նախաստորագրումը եւ տնտեսական փոխգործակցության մեկնարկը, TRIPP ուղու նախագիծը, Թուրքիայի հետ վիզային հեշտացումները), մենք հանձնառու ենք կառուցել հորիզոնական, փոխշահավետ

հարաբերություններ՝ հիմնված փոխադարձ հարգանքի, տարածքային ամբողջականության ճանաչման եւ տնտեսական ինտեգրացիայի վրա՝ առանց նախապայմանների եւ տարիֆային ու ոչ տարիֆային խտրականության:

1. Հայաստանի անվտանգության խարիսխը հայկական մարտունակ բանակն է, նրան անվերապահ գորակցող ու վստահող ազատ հասարակությունը, բացառապես պետական շահերը սպասարկող արտաքին քաղաքականությունը, այդ թվում՝ խորհրդարանական ու հանրային ակտիվ դիվանագիտությունը, հայրենական, առաջանցիկ ռազմարդյունաբերական համալիրը, մրցունակ ու զարգացող տնտեսությունը, քաղաքական ու մյուս համակարգերը: Մենք կշարունակենք բանակի արդիականացումը Եվրաստլանտյան չափորոշիչներով՝ հաշվի առնելով 2026-ի անվտանգության մարտահրավերները, եւ կխրախուսենք հասարակության մասնակցությունը խաղաղության գործընթացին:

2. Հարեւանների հետ խաղաղության հաստատումը, փոխկապակցվածության ապահովումը փոխշահավետության հիման վրա՝ խաղաղության հարատևության, ինքնիշխանության ամրապնդման եւ առաջանցիկ զարգացման կարելորագույն գրավականն է: Մենք ոչ միայն կշարունակենք 2025-ի խաղաղության համաձայնագրի իրագործումը՝ նպատակ ունենալով ստորագրել այն 2026-ին, այլեւ կխրախուսենք տնտեսական եւ հաղորդակցային փոխկապակցվածությունը եւ փոխշահավետ համագործակցությունը Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի հետ:

3. Խաղաղությունը՝ բարդ, բազմաշերտ ու տեւական գործընթաց է, որը պահանջում է բոլոր կողմերի հասարակությունների նախապատրաստում խաղաղությանը, այլ ոչ թե պատերազմի, ինչպես նաեւ՝ երկրների քաղաքական համակարգերում եւ հանրություններում հանդուրժողականության ինստիտուցիոնալացում: Մենք կխրախուսենք հասարակական երկխոսությունը եւ միջազգային ներգրավվածությունը (ԱՄՆ, ԵՄ, քրիստոնեական եւ մուսուլմանական հոգեւորական շրջանակներ)՝ հաշվի առնելով 2026-ի սահմանային հանգիստը:

4. Խաղաղությունն պետք է ապահովվի ու պահպանվի նախեւառաջ քաղաքական-դիվանագիտական մեթոդներով եւ միայն ծայրահեղ անհրաժեշտության դեպքում՝ ուժի պարտադրանքով, երբ նախահարձակ ոտնձգություն է իրականացվում ընդդեմ ինքնիշխանության, տարածքային ամբողջականության եւ սահմանների անձեռնամխելիության, իսկ քաղաքական-դիվանագիտական միջոցներն այլեւս սպառված են: Մենք կշարունակենք սահմանազժման եւ սահմանազատման գործընթացը՝ միջազգային իրավունքի, նորմերի եւ փորձի (ԵԱՀԿ, ՄԱԿ) հիման վրա:

5. Ադրբեջանի հետեւողական սպառազինումը եւ ռազմական բյուջեի ավելացումը թելադրում է նաեւ Հայաստանի կողմից համարժեք զսպման բազմամակարդակ քաղաքականության գործարկումը: Հաշվի առնելով 2025-ի խաղաղության նախաստորագրված համաձայնագիրը, մենք կշարունակենք զսպման եւ հավասարակշռման քաղաքականությունը՝ առաջնորդվելով խելամիտ եւ ասիմետրիկ սպառազինվածությամբ, ռազմաքաղաքական եւ ռազմատեխնիկական համագործակցության գործընկերություններով եւ կխրախուսենք տնտեսական համագործակցությունը (TRIPP ուղի, փոխկապակցվածության ձեւավորում, առեւտրային հոսքեր):

6. Տարածաշրջանում նոր՝ հետխորհրդային ճարտարպետության ավարտն եւ ձեւավորվող հետռուսական իրողությունների պայմաններում Հայաստանի անդամակցության դե-յուրե շարունակությունը ՀՊԿ-ում, ԵԱՏՄ-ում եւ ԱԳՀ-ում, ինչպես նաեւ ՀՀ-ՌԴ երկկողմ իրավապայմանագրային բազայի նշանակալի մասը ոչ միայն ժամանակավրեպ է, այլեւ հիմնովին խաթարում է Հայաստանի տարածաշրջանային եւ միջազգային դիրքերը,

կաշկանդում սուբյեկտայնությունը: Մենք հանձնառու ենք նաև այս համատեքստում առաջնորդվել բացառապես Հայաստանի Հանրապետության շահերով:

7. Թուրքիայի հետ Հայաստանի միջպետական հարաբերությունների նորմալացումը, այդ թվում՝ հայ-թուրքական սահմանի բացումը՝ արտաքին քաղաքականության բացարձակ առաջնահերթություն է, որը ենթակա չէ որևէ նախապայմանի: Մենք կշարունակենք 2026-ի վիզային հեշտացումները (դիվանագիտական անձնագրեր), միջպետական հարաբերություններում հստակ ընթացակարգերի մշակումը, ավիաչվերթների աշխարհագրության ընդլայնումը եւ սահմանի լիակատար բացումն արագացնող քայլերը՝ խրախուսելով հասարակական երկխոսությունը եւ միջազգային ներգրավվածությունը, պահպանելով երկխոսության երկկողմ ձեւաչափը: Մեր տեսլականն է՝ ապահովել Հայաստան-Թուրքիա բարիդրացիական, հորիզոնական, փոխշահավետ, կանոնակարգված, քաղաքակիրթ հարաբերություններ, որոնք ռազմավարական կարեւորություն ունեն թե՛ անվտանգային բարենպաստ միջավայրի, թե՛ տնտեսական զարգացման, թե՛ լիակատար եվրաինտեգրման համատեքստերում: Միեւնույն ժամանակ, գործնական արտաքին քաղաքական օրակարգում անցյալը հաղթահարելուն միտված քայլերը առաջնահերթություններում չներառելով համարում ենք, որ հայ-թուրքական լիակատար հաշտեցումը չի կարող արդյունք տալ պատմական իրողությունների, այդ թվում Հայոց Յեղասպանության անժխտելի փաստի հերքման կամ միջազգային ճանաչումն արգելափակելու դեպքում:

8. Վրաստանն իր աշխարհագրական, քաղաքակրթական կողմնորոշվածության ու հաղորդակցական առումներով Հայաստանը Եվրոպային կապող ռազմավարական նշանակության երկիր է, որի հետ հարաբերությունների ընդլայնումն ու խորացումը այլընտրանք չունեն: Մենք կզարգացնենք 2024-ի ռազմավարական գործընկերությունը՝ կենտրոնանալով տնտեսական կապերի, ռազմական համագործակցության եւ ԵՄ-ի հետ ինտեգրացիայի վրա, ձեւավորելով համատեղ օրակարգեր բոլոր ուղղություններով:

9. Իրանը Հայաստանի համար ոչ միայն հուսալի հարեւան, բարեկամ ու աշխարհի հետ հաղորդակցություն ապահովող երկիր է, այլ նաև քաղաքական եւ առևտրատնտեսական առանցքային գործընկեր: Մենք կշարունակենք \$3 միլիարդ առևտրի նպատակը՝ զարգացնելով «Հյուսիս-Հարավ» միջանցքը, գազի եւ էլեկտրաէներգիայի փոխանակումը, եւ կկնքենք ռազմավարական գործընկերության փաստաթուղթ 2026-ին:

10. Արցախյան ու Հայոց ցեղասպանության խնդրով պայմանավորված Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի կողմից Հայաստանի զարգացումը ետ գցելն անվտանգային խնդիր համարելը նշանակալիորեն ճեղքվում է 2025-ից մեկնարկած խաղաղության գործընթացով, եւ մենք կշարունակենք հզորացումը՝ զարգացնելով իրանական եւ վրացական ուղղությունները, ինչպես նաև տարածաշրջանից դուրս գործընկերությունները (ԱՄՆ, ԵՄ), ձգտելով դրանք վերածել դաշինքների:

Պաշտպանություն եւ բանակի արդիականացում, անվտանգության ոլորտ, անվտանգության եւ հատուկ ծառայությունների բարեփոխումներ, Համապարփակ պաշտպանության եւ անվտանգության համակարգի ներդրում

Հայաստանի պաշտպանության եւ անվտանգության համակարգը պետք է արմատապես վերակառուցվի՝ հաշվի առնելով 2020-2023 թթ. պատերազմների դասերը, Արցախի կորուստը եւ

2025-2026 թթ. խաղաղության գործընթացը: Մենք հանձնառու ենք ներդնել Համապարփակ պաշտպանության եւ անվտանգության համակարգ՝ հիմնված միջազգային լավագույն փորձի վրա (գլխավորապես Ֆինլանդիայի, Էստոնիայի եւ Լիտվայի մոդելները), որտեղ ողջ հասարակությունը (քաղաքացիական հատված, բիզնես, կրթություն, առողջապահություն եւ այլն) ներգրավված է պաշտպանության գործում: Այս մոտեցումը կներառի տարածքային պաշտպանության գորքերի կազմավորումը, զինվորական ծառայության տեւողության կրճատումը մինչեւ մեկ տարի (պրոֆեսիոնալացման եւ որակի բարձրացման նպատակով), կիրբերանվտանգության ամրապնդումը, հոգեբանական դիմադրության ծրագրերը եւ քաղաքացիական պատրաստվածությունը: Անվտանգության ոլորտի բարեփոխումները կկենտրոնանան հատուկ ծառայությունների (այդ թվում՝ ԱԱԾ, Սահմանապահ ծառայության եւ հետախուզական ծառայություններ) արդիականացման վրա՝ ապահովելով դրանց անկախությունը, թափանցիկությունը եւ եվրոպական ստանդարտներին համապատասխանեցումը (վեթինգ, միջազգային համագործակցություն, կիրբեր եւ հիբրիդ սպառնալիքների դեմ պայքար): Համակարգը կհիմնվի Եվրաստլանտյան չափորոշիչների վրա՝ ապահովելով ինքնիշխանություն, դիմադրողականություն եւ խաղաղության պահպանում:

1. Մովերի կրճատման եւ տնտեսական աճի հաշվին պաշտպանության ոլորտի ծախսերը ֆիքսել ՀՆԱ-ի 5%-ի ճափով 2026-2031 թթ, այդ թվում՝ աշխատավարձերի ավելացումը, զինվորականության եւ Արցախյան ազատամարտի մասնակիցների համար ընդլայնել սոցիալական արտոնություններն ու կենսական հանրային ծառայությունների մատչելիությունը: Միջոցները կուղղվեն բանակի արդիականացմանը, համապարփակ պաշտպանության համակարգի կառուցմանը եւ հատուկ ծառայությունների բարեփոխումներին՝ ներառյալ վեթինգի գործընթացը:

2. Սահմանային հենակետերն ու ենթակառուցվածքները ապահովել հայրենական արտադրության ու ձեռքբերված նորագույն սարքավորումներով (դիվերսիֆիկացված մատակարարումներ՝ Եվրոպայից, ԱՄՆ-ից եւ Ասիայից), զինվորականի ծառայությունը դարձնել ոչ միայն արժանավայել, այլեւ անվտանգ՝ ներդնելով հոգեբանական աջակցության ծրագրեր եւ առողջապահական ստանդարտներ: Ավելացնել կիրբերանվտանգության բաղադրիչը՝ հիմնվելով Էստոնիայի փորձի վրա (կիրբերապաշտպանության միավորներ եւ քաղաքացիական կիրբերապահեստագոր), եւ ինտեգրել հատուկ ծառայությունների հետ համագործակցությունը հիբրիդ սպառնալիքների դեմ:

3. Բանակի արդիականացման հայեցակարգի կարելորագույն տարրը աստիճանական անցումն է պրոֆեսիոնալ բանակի՝ հաշվի առնելով առանձնահատկություններով, խնդիրներով ու միջավայրով Հայաստանին նման պետությունների փորձը (Էստոնիա, Լիտվա, Ֆինլանդիա): Ծառայության տեւողությունը կկրճատվի մինչեւ մեկ տարի (2026-2028 թթ. փուլային անցում), հաջորդիվ (2029-31 թթ փուլային անցում)՝ ութ ամիս տեւողությամբ, կենտրոնանալով որակյալ եւ հագեցած պատրաստվածության, տեխնոլոգիական հմտությունների եւ մոտիվացիայի բարձրացման վրա, իսկ տարածքային պաշտպանության գորքերը կկազմակերպվեն կամավորական եւ ռեզերվային միավորներով (Էստոնիայի Defence League-ի մոդելով): Կհստակեցվեն ռեզերվի կատեգորիաները եւ ռազմական հավաքների ժամանակացույցերը եւ ծրագրերը, կնախապատրաստվի դրա համար անհրաժեշտ նյութատեխնիկական բազան:

4. Հայաստանի Չինված ուժերը համապատասխանեցնել ՆԱՏՕ-ի չափանիշներին, շեշտակի բարձրացնել նրա կարողություններն ու մարտունակությունը, այդ թվում՝ միջազգային խաղաղարար առաքելություններին մասնակցության ճանապարհով (օրինակ՝ KFOR-ում) եւ միջազգային գորավարժություններին եւ վարժանքներին առավելագույն մասնակցությամբ: Ուժեղացնել զինված ուժերի նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողությունը, բանակ-

հասարակություն կապը՝ ներդնելով հասարակական խորհուրդներ եւ թափանցիկ հաշվետվություններ, ինչպես նաեւ համակարգելով հատուկ ծառայությունների հետ (հակահետախուզական եւ հետախուզական աջակցություն):

5. Բացահայտել ՀՀ Չինված ուժերում տեղի ունեցած հանցագործությունները, այդ թվում ոչ մարտական պայմաններում զինվորների եւ սպաների մահվան հանգամանքները, անցկացնել 2020-2023 թթ. պատերազմների ժամանակ տեղ գտած բացթողումների ու սխալների բազմակողմանի, համալիր եւ թափանցիկ հետաքննություն՝ միջազգային փորձագետների ներգրավմամբ (ԵՄ եւ ՆԱՏՕ գործընկերներ): Այս գործընթացը կտարածվի նաեւ հատուկ ծառայությունների վրա՝ ապահովելով դրանց անկախությունը եւ պատասխանատվությունը:

6. Վերանայել եւ առավելագույնս վերահսկելի դարձնել պաշտպանության եւ անվտանգության ոլորտում գնումների գործընթացը՝ բացառելով յուրացումները, չարաշահումները եւ կոռուպցիոն գործարքները: Ներդնել էլեկտրոնային գնումների համակարգ՝ ԵՄ ստանդարտներին համապատասխան, եւ միջազգային աուդիտ՝ ընդգրկելով հատուկ ծառայությունների ռեսուրսները:

7. Վերանայել սպառազինությունների ձեռքբերման հայեցակարգը՝ շեշտը դնելով ռազմավարական զինատեսակների ձեռքբերման կամ Հայաստանում համատեղ արտադրության վրա, այդ թվում՝ ոչ նախկին ՀԱՊԿ անդամ երկրներից (Եվրոպա, ԱՄՆ, Հնդկաստան): Դիվերսիֆիկացնել մատակարարումները՝ խուսափելով մոնոպոլիաներից, եւ ինտեգրել հատուկ ծառայությունների հետախուզական տվյալները գնումների որոշումներում:

8. Ներդնել համապարփակ պաշտպանության եւ անվտանգության համակարգ՝ հիմնված Ֆինլանդիայի (whole-of-society մոտեցում՝ քաղաքացիական ներգրավվածություն, հոգեբանական դիմադրություն, ստորգետնյա ապաստարաններ), Էստոնիայի (կիրերպաշտպանություն, ռեզերվային ուժեր) եւ Լիտվայի (total defense, ՆԱՏՕ ինտեգրացիա) փորձի վրա: Այն կներառի ողջ հասարակության պատրաստվածություն, կիրերանվտանգության կենտրոններ եւ հիբրիդ սպառնալիքների դեմ պայքար՝ համակարգելով հատուկ ծառայությունների հետ:

9. Շարունակել Տարածքային պաշտպանության գորքերի կազմավորումը՝ հիմնված կամավորական եւ ռեզերվային միավորների վրա (Էստոնիայի Defence League-ի մոդելով), որոնք կպատրաստվեն տեղական մակարդակում արագ եւ համապարփակ արձագանքի համար: Կիրախուսենք քաղաքացիական մասնակցությունը՝ ստեղծելով տարածքային շտաբներ եւ վարժանքներ, ինչպես նաեւ ինտեգրելով հատուկ ծառայությունների հետախուզական աջակցությունը: Առանցքային կարելություն ենք տալիս անհատական զենքին տիրապետելու, այն պահպանելու, կրելու եւ հմտորեն կիրառելու մշակույթին, զինված հասարակության տեսլականին համահունչ:

10. Չարկ տալ ռազմարդյունաբերական համալիրի զարգացմանը՝ այդ թվում առաջատար երկրների հետ համատեղ նախագծեր կյանքի կոչելով (օրինակ՝ ԱՄՆ-ի հետ էլեկտրոնային պատերազմի համակարգեր, Եվրոպայի հետ անօդաչու թռչող սարքեր): Կիրախուսենք նորարարությունները եւ տեխնոլոգիական ինտեգրացիան՝ ներառյալ հատուկ ծառայությունների տեխնոլոգիական արդիականացումը, Հայաստանի ռազմարդյունաբերության արտահանման ներուժի ընդլայնումը:

11. Անվտանգության ոլորտի եւ հատուկ ծառայությունների բարեփոխումներ՝ արմատապես վերակառուցել ԱԱԾ-ը, Սահմանապահ ծառայությունը եւ հետախուզական ծառայությունները՝ ապահովելով դրանց անկախությունը քաղաքական իշխանությունից (վեթինգի գործընթաց,

միջազգային աուդիտ), թափանցիկությունը եւ եվրոպական ստանդարտներին համապատասխանեցումը (ԵՄ, ՆԱՏՕ): Կենտրոնանալ կիրերանվտանգության, հիբրիդ սպառնալիքների եւ հետախուզական համագործակցության վրա՝ ներդնելով ժամանակակից տեխնոլոգիաներ եւ միջազգային գործընկերություններ համախոհ եւ դաշնակից երկրների հետ:

Օրինականության եւ իրավունքի գերակայության հաստատում եւ դատաիրավական համակարգի բարեփոխումներ

Հայաստանի դատաիրավական համակարգը պետք է արմատապես բարեփոխվի՝ ապահովելով օրենքի գերակայությունը, իշխանության ճյուղերի հավասարակշռումը եւ քաղաքացիների իրավունքների պաշտպանությունը, ինչը նաեւ երկարաժամկետ մեծածավալ ներդրումների եւ բարենպաստ ներդրումային միջավայրի գրավականն է: Հաշվի առնելով 2025-2026 թթ. զարգացումները (ՄԻԵԴ-ի 2025թ սեպտեմբերի 18-ի դատավճիռը 2008-ի մարտի 1-ի դեպքերի վերաբերյալ, դատաիրավական բարեփոխումների շարունակումը եւ ԵՄ-ի հետ ինտեգրացիայի գործընթացը), մենք հանձնառու ենք ստեղծել անկախ, թափանցիկ եւ արդյունավետ համակարգ՝ հիմնված եվրոպական ստանդարտների վրա, ներառյալ վեթինգի կատարելագործումը, քաղաքական լուստրացիան եւ հին հանցագործությունների հետաքննությունը՝ որպես ժողովրդավարության երաշխիք:

1. Նոր Սահմանադրությունը պետք է երաշխավորի խորհրդարանական կառավարման համակարգին լիակատար անցման օրենսդրական հիմքերի ապահովումը, որտեղ առանցքային է իշխանության ճյուղերի ճշգրիտ տարանջատումը, պատասխանատվության եւ հաշվետվողականության հստակեցումը: Մենք կշարունակենք Սահմանադրության բարեփոխումները՝ ամրապնդելով խորհրդարանական վերահսկողությունը դատաիրավական համակարգի վրա եւ ներդնելով քաղաքացիական մասնակցության մեխանիզմներ (օրինակ՝ երդվյալ ատենակալներ դատարաններում, դատավորների ընտրություններ), հստակեցնելով բարեւարքության չափանիշները:

2. Անհրաժեշտ է կայացնել իրապես անկախ դատաիրավական համակարգ՝ բացառելով «վերեւներից թելադրված» արդարադատությունը, ապահովել գործնականում օրենքի առջեւ բոլորի հավասարության եւ իրավունքի գերակայության կիրառելիության արդյունավետ մեխանիզմներ: Մենք կկատարելագործենք վեթինգի գործընթացը՝ ընդգրկելով բոլոր դատավորներին եւ դատախազներին, հիմնվելով ԵՄ-ի խորհուրդների վրա, եւ կներդնենք էլեկտրոնային դատավարության համակարգ՝ թափանցիկության բարձրացման համար:

3. Հիմնովին բարեփոխել հատկապես քրեական արդարադատության համակարգը, հետեւողական պայքար մղել հանցավորության, քրեական ենթամշակույթի դեմ, բացառելով խոշտանգումները, խտրական եւ վատ վերաբերմունքը: Մենք կներդնենք անկախ հետաքննչական մեխանիզմներ (օրինակ՝ հատուկ հանձնաժողով ՄԻԵԴ-ի վճիռների կատարման համար) եւ կխրախուսենք միջազգային համագործակցությունը (ԵՄ, ՄԱԿ)՝ խոշտանգումների կանխարգելման համար:

4. Մեր առաջնահերթություններից է՝ բացահայտել 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ի եւ 2008 թ. մարտի 1-ի ոճրագործությունները, տալով դրանց լիակատար քրեա-իրավական գնահատական, պատասխանատվության ենթարկել դրանց պատվիրատուներին, կազմակերպիչներին եւ իրականացնողներին: Մենք կօգտագործենք ՄԻԵԴ-ի 2025թ սեպտեմբերի 18-ի դատավճիռը (2008-ի մարտի 1-ի դեպքերի վերաբերյալ) որպես իրավական հիմք քաղաքական լուստրացիայի համար՝ վճռով հաստատված անհատներին, ուժերին և

նրանց սպասարկած պաշտոնյաներին՝ ընտրական և պետական պաշտոններ զարդեցնելու արգելք սահմանելով, բացառելով քաղաքական հետապնդումները եւ ապահովելով անկախ հետաքննչական հանձնաժողովի ստեղծումը միջազգային փորձագետների ներգրավմամբ:

5. Մենք հետամուտ կլինենք տնտեսական խոշոր հանցագործությունների ու յուրացումների անաչառ եւ թափանցիկ հետաքննությանը: Մենք կստեղծենք հատուկ անկախ մարմին (ԵՄ-ի աջակցությամբ)՝ կոռուպցիոն գործերի հետաքննության նկատմամբ հսկողության եւ գործընթացի թափանցիկության եւ վստահելիության ապահովման համար, եւ կներդնենք ակտիվների վերադարձի մեխանիզմներ՝ հիմնվելով միջազգային ստանդարտների վրա, սերտորեն համագործակցելով գործընկեր պետությունների:

6. Մենք կուժեղացնենք Հայաստանի Մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտը: Մենք կընդլայնենք նրա լիազորությունները՝ ներառյալ դատաիրավական գործերում ուղղակի միջամտությունը, եւ կապահովենք անկախ ֆինանսավորումը՝ ԵՄ-ի խորհուրդների համաձայն:

7. Մենք կվերանայենք քաղաքական դրդապատճառներով դատապարտված անձանց գործերը, կներդնենք յուրստրաջիայի մեխանիզմները՝ հիմնվելով ՄԻԵԳ-ի 2025թ սեպտեմբերի 18-ի դատավճռի վրա, եւ կստեղծենք հատուկ հանձնաժողով՝ քաղաքական հետապնդումների գործերի վերանայման համար: Պետությունը պետք է քաղաքական եւ բարոյական պատասխանատվություն ստանձնի բոլոր քաղաքական դրդապատճառներով դատապարտված անձանց նկատմամբ:

8. Մենք առաջնահերթ ուշադրություն կդարձնենք իրավաբանական կրթությանը Հայաստանում, դրա համապատասխանեցմանը եվրոպական ստանդարտներին, տոտալիտար եւ ավտորիտար անցյալի իներցիայի հաղթահարմանը, ընդարձակ միջազգային համագործակցություն կծավալենք երկրում ամենաառաջատար իրավաբանական կադրերի պատրաստման պայմաններ ապահովելու համար:

9. Մենք կապահովենք Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի (ՄԻԵԳ) կողմից կայացված վճիռների աներկբա եւ ժամանակին կատարումը, ինչն էապես կզսպի դատարաններին ակնհայտ անարդար վճիռներ կայացնելիս: Մենք կստեղծենք մոնիթորինգի համակարգ՝ ՄԻԵԳ վճիռների կատարման համար, եւ կհամագործակցենք Եվրոպայի խորհրդի հետ՝ կատարման ցուցանիշները բարձրացնելու, արդյունքները հրապարակայնացնելու համար:

10. Մենք արդարացի ենք համարում, որ ՄԻԵԳ-ի վճիռներով նախատեսված քաղաքացիներին փոխհատուցման բեռը պետության փոխարեն դրվի անարդար վճիռ կայացրած դատավորի վրա: Մենք կօրինականացնենք այս մեխանիզմը՝ որպես վեթինգի մաս, եւ կապահովենք դատավորների անձնական պատասխանատվությունը:

11. Մենք կշարունակենք Ներքին գործերի նախարարության (ՆԳՆ) եւ Ոստիկանության բարեփոխումները՝ ամրապնդելով Ոստիկանական գվարդիայի դերը եւ բացառելով որեւէ միջամտություն քաղաքական ու քաղաքացիական իրավունքների իրացման գործընթացներին: Մենք կներդնենք ոստիկանության հետագա կատարելագործումներ՝ հիմնված ԵՄ-ի ստանդարտների վրա, ներառյալ հանրային վերահսկողության խորհուրդներ, միջազգային վերապատրաստումներ եւ թափանցիկ հաշվետվություններ՝ ապահովելով համակարգի արդյունավետությունն ու քաղաքացիների վստահությունը:

Աշխարհիկ պետություն, ազատ եկեղեցի, խղճի ազատություն և ազգային պատասխանատվություն

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը համոզված է, որ պետության, եկեղեցու և հավատքի ոլորտի առողջ կարգավորումը ազգային կայունության, հասարակական համերաշխության և ինքնիշխանության կարեւոր բաղադրիչ է:

Հայաստանի Հանրապետությունը աշխարհիկ պետություն է:

Սա նշանակում է, որ պետությունը չի նույնանում որեւէ կրոնի հետ, չի ղեկավարում եկեղեցիները և չի թույլ տալիս, որ որեւէ կրոնական կառույց իրականացնի պետական իշխանություն:

Միեւնույն ժամանակ աշխարհիկությունը չի նշանակում հակակրոնական մոտեցում. այն նշանակում է **հավատի ազատություն, հավասարություն և պաշտպանվածություն բոլորի համար:**

1. Պետություն և եկեղեցի. սահմանադրական հիմք

Հայաստանի Հանրապետությունում՝

- պետությունը ապահովում է խղճի և դավանանքի ազատությունը,
- եկեղեցիներն ու կրոնական կազմակերպությունները գործում են օրենքի շրջանակում,
- որեւէ կրոնական կառույց չի կարող ունենալ քաղաքական կամ վարչական գերիշխող դեր:

Այս սկզբունքը պաշտպանում է եւ՛ պետության ինքնիշխանությունը, եւ՛ հավատքի ազատությունը:

2. Հայ Առաքելական Եկեղեցին՝ պատմական առաքելություն և ազգային ժառանգություն

Հայ Առաքելական Եկեղեցի-ն բացառիկ և անփոխարինելի դեր է ունեցել հայ ժողովրդի պատմության մեջ՝

- Քրիստոնեական հավատքի ընդունման և պահպանման,
- ազգային ինքնության, լեզվի և մշակույթի պահպանման,
- պետականության բացակայության դարաշրջաններում ազգային ինքնակազմակերպման գործում:

Այս պատմական դերակատարությունը խորապես հարգելի է և հանդիսանում է Հայաստանի ազգային ժառանգության հիմնասյուներից մեկը:

3. Խղճի ազատություն և կրոնների հավասարություն

Հայաստանի Հանրապետությունում յուրաքանչյուր մարդ ունի՝

- հավատալու կամ չհավատալու իրավունք,
- ցանկացած կրոն դավանելու կամ որեւէ կրոն չդավանելու ազատություն,
- իր համոզմունքները արտահայտելու իրավունք՝ օրենքի շրջանակում:

Պետությունը պարտավոր է ապահովել բոլոր կրոնական կազմակերպությունների եւ հավատացյալների **իրավական հավասարությունը**, բացառելով խտրականությունը, ճնշումը կամ արտոնյալ վերաբերմունքը:

Այլ կրոնները եւ կրոնական համայնքները Հայաստանի հասարակության օրինական մաս են եւ իրավունք ունեն խաղաղ, ազատ եւ անվտանգ գործունեության:

4. Եկեղեցին եւ քաղաքականությունը. հստակ սահմաններ

Կուսակցությունը անընդունելի է համարում՝

- եկեղեցական կառույցների ներգրավումը ներքաղաքական պայքարում,
- հոգեւոր հեղինակության օգտագործումը քաղաքական մանիպուլացիայի համար,
- կրոնական հարթակների վերածումը արտաքին ազդեցության գործիքների:

Սա վերաբերում է ոչ միայն Հայ Առաքելական Եկեղեցուն, այլ **բոլոր կրոնական կազմակերպություններին**:

Կրոնը չի կարող լինել քաղաքական ազդեցության կամ աշխարհաքաղաքական օրակարգերի առաջնղման միջոց:

5. Ազգային եկեղեցի՝ ազգային պատասխանատվությամբ

Հայ Առաքելական Եկեղեցու ազգային դերը ենթադրում է նաեւ պատասխանատվություն Հայաստանի Հանրապետության, նրա քաղաքացիների եւ ապագայի հանդեպ:

Անհանդուրժելի է, երբ որեւէ կրոնական կառույց կամ դրա շուրջ ձեւավորվող խմբեր՝

- սպասարկում են օտար պետությունների կամ արտաքին ուժերի շահեր,
- խաթարում են պետական ինստիտուտների հեղինակությունը,
- նպաստում են հասարակության բեւեռացմանը եւ ներքին ապակայունացմանը:

Պետությունը պարտավոր է նման ռիսկերին հակազդել բացառապես իրավական եւ սահմանադրական միջոցներով:

6. Օրինականություն եւ հաշվետվողականություն

Բոլոր կրոնական կազմակերպությունները, անկախ պատմական դերակատարումից կամ հետեւորդների թվից, պետք է՝

- գործեն օրենքի շրջանակում,
- ենթարկվեն ֆինանսական եւ գույքային թափանցիկության պահանջներին՝ օրենքով սահմանված կարգով,
- չունենան անձեռնմխելիություն օրենքի առաջ:

Օրենքը հավասար է բոլորի համար՝ հավատացյալների, հոգեւորականների եւ աշխարհիկ անձանց:

7. Եկեղեցին, հավատքը եւ հասարակական համերաշխությունը

Կրոնական կառույցները կարող են եւ պետք է նպաստեն՝

- բարոյական արժեքների պահպանմանը,
- սոցիալական համերաշխությանը,
- հասարակական հաշտեցմանը եւ վստահության վերականգնմանը:

Սակայն դա հնարավոր է միայն այն դեպքում, երբ նրանք մնում են քաղաքական չեզոքության, ազգային պատասխանատվության եւ օրենքի գերակայության դիրքում:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար ուժեղ պետությունը նշանակում է՝ աշխարհիկ իշխանություն, ազատ եւ արժանապատիվ եկեղեցի, խղճի ազատություն յուրաքանչյուր քաղաքացու համար: Հայ Առաքելական Եկեղեցին՝ որպես պատմական եւ հոգեւոր ժառանգություն: Այլ կրոնները՝ որպես ազատ եւ պաշտպանված համայնքներ: Պետությունը՝ որպես իրավունքի, հավասարության եւ հանրային շահի երաշխավոր: Այս հավասարակշռությունն է ինքնիշխան, կայացած եւ համերաշխ Հայաստանի հիմքը:

Չրո հանդուրժողականությունն եւ անզիջում պայքար կոռուպցիայի, հանցավորության եւ քրեական ենթամշակույթի դեմ

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը համոզված է, որ կոռուպցիան, կազմակերպված հանցավորությունը եւ քրեական ենթամշակույթը ոչ թե առանձին խնդիրներ են, այլ **պետականության քայքայման համակարգային գործոններ**: Դրանց գոյությունը անհամատեղելի է իրավական պետության, մրցունակ տնտեսության եւ ազգային անվտանգության հետ:

Մեր մոտեցումը հստակ է. **զրո հանդուրժողականություն, անխուսափելի պատասխանատվություն եւ պետության ուժի հաստատում եւ կիրառում՝ օրենքի գերակայության լիակատար դրսեւորմամբ**:

1. Կոռուպցիայի համակարգային բնույթի վերացում

Կոռուպցիան Հայաստանում ունեցել է **ինստիտուցիոնալ եւ համակարգային բնույթ**, որը սնուցվել է իշխանության, բիզնեսի եւ հանցավոր կապերի միահյուսմամբ, ձեւավորելով սովետական ժառանգության հետ մեկտեղ նաեւ հոռի ավանդույթներ: Այն ամբողջությամբ հաղթահարված չէ, եւ վերջին մի քանի տարվա ընթացքում կոռուպցիայի ընկալման համաթվի (ըստ Transparency International-ի սանդղակի) բարելավում տեղի չի ունենում:

Պետական քաղաքականության առաջնահերթություններն են՝

պետական եւ համայնքային կառավարման **լիակատար թափանցիկություն եւ հաշվետվողականություն**,

- թվայնացված կառավարման համակարգերի համընդհանուր ներդրում՝ մարդկային գործոնի նվազեցման նպատակով,
- համայնքների ֆինանսական ինքնուրույնության բարձրացում՝ վերահսկելի եւ հաշվետու մեխանիզմներով,
- հաշվի առնելով ձեւավորվող փոխկապակցվածությունը Հայաստանի եւ հարեւանների միջեւ՝ անհրաժեշտությունը էսպես ավելացնելու հատուկ ծառայությունների եւ

հակակոռուպցիոն մարմինների կարողությունները՝ հավելյալ կոռուպցիոն ռիսկերը կառավարելու նպատակով, նկատի ունենալով հարեւան երկրներում կոռուպցիայի բարձր մակարդակը:

2. Պատժելիության անխուսափելիություն՝ որպես կանխարգելում

Կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդյունավետության հիմնական պայմանը **պատժի անխուսափելիությունն է**, ոչ թե դրա խստությունը: Մենք կարելուքում ենք.

- կոռուպցիոն եւ տնտեսական ծանր հանցագործությունների քննության հնստիտուցիոնալ ամրապնդումը,
- քաղաքական ազդեցությունից անկախ դատախազական եւ քննչական համակարգը, հակակոռուպցիոն մարմինների ամրապնդումը,
- ապօրինի ծագում ունեցող գույքի հայտնաբերման, բռնագանձման եւ հանրային վերադարձի գործուն մեխանիզմները եւ դրանց շարունակական կատարելագործումը,
- բաւարարության չափորոշիչների հստակեցումը եւ արդյունավետ կիրառումը:

Ոչ մի պաշտոն, կապ կամ անցյալ ծառայություն չի կարող լինել անձեռնմխելիության հիմք:

3. Քրեական ենթամշակույթի եւ դրա սոցիալ-մշակութային արմատների իսպառ վերացում

Քրեական ենթամշակույթը պետության ներսում **այլընտրանքային «իշխանություն» է**, որը խարխուլում է օրենքի գերակայությունը: Պետությունը պարտավոր է

- բացառել քրեական հեղինակությունների ազդեցությունը քաղաքական, տնտեսական եւ հասարակական գործընթացների վրա,
- խստորեն պայքարել քրեական վարքագծի հանրային լեգիտիմացման դեմ,
- կրթական, մշակութային եւ տեղեկատվական քաղաքականությամբ ձեւավորել օրինականության եւ քաղաքացիական արժանապատվության մշակույթ:

4. Մենաշնորհների եւ օլիգոպոլիաների վերջնական վերացում

Կոռուպցիայի հիմնական սնուցողը **տնտեսական մենաշնորհն ու իշխանության եւ բիզնեսի սերտաճումն է**: Մենք հանդես ենք գալիս.

- տնտեսական եւ քաղաքական իշխանության կտրուկ տարանջատման օգտին,
- մրցակցության պաշտպանության օրենսդրության խստացման եւ իրական կիրառման օգտին,
- պետական հովանավորչության եւ ընտրովի մոտեցումների բացառման օգտին:

Օրենքի խախտմամբ ձեռքբերված գույքը պետք է վերադարձվի հանրությանը:

5. Օֆշորային եւ փակ կառույցների բացառում պետական համակարգից

Պետական միջոցների եւ բնական ռեսուրսների կառավարումը պետք է լինի **բաց, հաշվետու եւ թափանցիկ**: Մենք կարելուքում ենք.

- օֆշորային կամ սեփականության թափանցիկություն չունեցող ընկերությունների բացառումը՝ պետական գնումներից, սեփականաշնորհումներից եւ բնական ռեսուրսների շահագործումից,

- սեփականության իրական շահառուների բացահայտման պարտադիր համակարգ՝ փողերի լվացման ռիսկերը նվազագույնի հասցնելու նպատակով:

6. Ստվերային տնտեսության կտրուկ կրճատում

Ստվերային տնտեսությունը ոչ միայն տնտեսական, այլև **քաղաքական վտանգ է**, քանի որ այն սնուցում է կոռուպցիան եւ հանցավորությունը: Պետական քաղաքականության նպատակը պետք է լինի.

- ստվերի կրճատում ոչ թե ռեպրեսիվ, այլ՝ պարզ եւ արդար հարկային համակարգով, կանխատեսելի կանոններով, բիզնեսի նկատմամբ վստահության մթնոլորտում եւ պետություն-բիզնես գործընկերության հաստատմամբ,
- ստվերից դուրս բերված միջոցների ուղղում՝ անվտանգության, առողջապահության եւ սոցիալական ոլորտների կայուն զարգացմանը:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար կոռուպցիայի եւ քրեական ենթամշակույթի դեմ պայքարը **քարոզչական կարգախոս չէ**, այլ պետական կառավարման հիմք: Ուժեղ պետությունը այն պետությունն է, որտեղ՝ օրենքը բարձր է ամեն ինչից, հանցագործությունը շահավետ չէ, կոռուպցիան համընդհանուր հանրային պարսավանքի առարկա է եւ հավասարեցված է պետական դավաճանությանը, իսկ իշխանությունը ծառայում է հանրությանը, ոչ թե խմբերի՝ ի հաշիվ հանրության:

Մրցունակ տնտեսություն. տնտեսական քաղաքականության առաջնահերթություններ

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը մրցունակ տնտեսությունը դիտարկում է որպես Հայաստանի քաղաքական անկախության, ազգային անվտանգության եւ եվրոպական ապագայի հիմնարար հենասյուն: Տնտեսական քաղաքականությունը մեզ համար տեխնիկական գործիքների հավաքածու չէ, այլ պետական ռազմավարություն՝ ուղղված երկարաժամկետ զարգացման, հասարակական բարեկեցության եւ ինքնիշխանության ամրապնդմանը:

Մրցունակ տնտեսությունը անհնար է առանց իրավական հավասար դաշտի, սեփականության պաշտպանության, ազատ մրցակցության եւ պետության չեզոքության տնտեսական գործընթացների նկատմամբ: Կոռուպցիան, ստվերային տնտեսությունը, մենաշնորհները եւ իշխանության ու բիզնեսի սերտաճումը ոչ միայն խոչընդոտում են տնտեսական աճը, այլ նաեւ քայքայում են պետությունը:

1. ԵՄ-ին ինտեգրվող տնտեսական համակարգ

Հայաստանի տնտեսական զարգացման առանցքում մենք դնում ենք Եվրոպական միությանն անդամակցելու քաղաքական կուրսը, ինչը ենթադրում է տնտեսական համակարգի ինստիտուցիոնալ վերափոխում՝ եվրոպական կանոններին, շուկաներին եւ ստանդարտներին համապատասխան:

Պետական քաղաքականության առաջնահերթություններն են՝

- ԵՄ հետ հարաբերությունների խորացում՝ խոր եւ համապարփակ ազատ առեւտրի գոտու (DCFTA) ներդրման ուղղությամբ,

- վիզաների ազատականացման գործընթացի տնտեսական եւ ինստիտուցիոնալ պայմանների լիարժեք իրականացում,
- «Եվրոպական ընդհանուր ավիացիոն տարածք» համաձայնագրի լիարժեք կիրառում,
- Հայաստանի լիիրավ անդամակցություն Եվրոպական էներգետիկ համայնքին:

2. ԱՄՆ-ի հետ ռազմավարական տնտեսական գործընկերություն

Հայաստան–ԱՄՆ ռազմավարական գործընկերությունը դիտարկվում է որպես Հայաստանի տնտեսական, տեխնոլոգիական եւ էներգետիկ ինքնիշխանության ամրապնդման առանցքային ուղղություն:

Պետությունը պետք է անցնի դրվագային համագործակցությունից դեպի ոլորտային, ինստիտուցիոնալ եւ երկարաժամկետ տնտեսական գործընկերություն՝ հիմնված ներդրումների, տեխնոլոգիաների եւ անվտանգության համադրման վրա:

3. Արհեստական բանականություն, կիսահաղորդիչներ եւ բարձր տեխնոլոգիաներ

Հայաստանը կարող է եւ պետք է դառնա ԱՄՆ-ի համար վստահելի տեխնոլոգիական գործընկեր տարածաշրջանում: Մենք կարելորում ենք ԱՄՆ-ի հետ ոլորտային հուշագրերի ստորագրումն ու իրականացումը՝

- արհեստական բանականության,
- կիսահաղորդիչների նախագծման եւ ինժեներական ծառայությունների,
- բարձր տեխնոլոգիական արտադրությունների ոլորտներում:

Առաջնահերթ են նաեւ՝

- հայկական գիտահետազոտական եւ տեխնոլոգիական ներուժի ինտեգրումը ԱՄՆ արժեքային շղթաներին,
- երկկողմ ծրագրերը կրթության, հետազոտությունների եւ տեխնոլոգիաների փոխանցման ուղղությամբ,
- ներդրումային հատուկ ռեժիմները տեխնոլոգիական կենտրոնների եւ հետազոտական հաբերի համար:

Այս ուղղությունը միաժամանակ ծառայում է տնտեսական աճին եւ ազգային անվտանգությանը:

4. Միջուկային էներգետիկա եւ էներգետիկ անվտանգություն

Հայաստանի էներգետիկ անվտանգությունը պահանջում է բարձր տեխնոլոգիական, անվտանգ եւ դիվերսիֆիկացված լուծումներ: Մենք կարելորում ենք ԱՄՆ-ի հետ համագործակցությունը միջուկային էներգետիկայի ոլորտում.

- անվտանգության միջազգային ստանդարտների ներդրման,
- նոր սերնդի փոքր եւ միջին հզորության մոդուլային ռեակտորների ցանցի կառուցման, հնարավորությունների ուսումնասիրության եւ զարգացման,
- մարդկային կապիտալի եւ կարգավորիչ կարողությունների ամրապնդման,
- էներգետիկ համակարգի պաշտպանվածության բարձրացման՝ արտաքին ճնշումներից եւ մատակարարման ռիսկերից,
- Հայաստանի էներգետիկ քաղաքականության ինտեգրման արեւմտյան էներգետիկ անվտանգության ճարտարապետությանը:

5. TRIPP նախագիծ, ենթակառուցվածքներ եւ հաղորդակցությունների փոխկապակցվածություն

TRIPP նախագծի շրջանակում ԱՄՆ-ի հետ համագործակցությունը դիտարկվում է որպես ենթակառուցվածքների զարգացման եւ տարածաշրջանային փոխկապակցվածության նորակի հիմք: Առաջնահերթություններն են՝

- ճանապարհային, երկաթուղային, էներգետիկ եւ թվային ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ միջազգային ֆինանսական եւ տեխնիկական աջակցությամբ,
- Հայաստանի հաղորդակցությունների ինտեգրում տարածաշրջանային եւ գլոբալ ցանցերին՝ հարեւանների հետ կապերի վերականգնման եւ զարգացման միջոցով՝ բացառապես Հայաստանի ինքնիշխանության եւ իրավագործության պահպանմամբ,
- ենթակառուցվածքների կառավարում՝ թափանցիկ, մրցակցային եւ արեւմտյան ստանդարտներին համապատասխան մոդելով:

Հայաստանի հաղորդակցությունները չպետք է լինեն վերահսկման կամ ճնշման գործիք, այլ՝ տնտեսական զարգացման հարթակ:

6. «Խաղաղության խաչմերուկ». տրանսպորտային եւ լոգիստիկ կենտրոնի ձեւավորում

Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը պետք է վերածվի տնտեսական առավելության: Պետական քաղաքականության նպատակներն են՝

- ակտիվ մասնակցություն Պարսից ծոց – Մեւ ծով տրանսպորտային միջանցքի զարգացման նախաձեռնություններին եւ ավարտ՝ մինչեւ 2028թ.,
- լոգիստիկ եւ մաքսային համակարգերի արդիականացում՝ ԵՄ եւ ԱՄՆ գործընկերների աջակցությամբ,
- տարանցիկ երկրի դերի ամրապնդում՝ առանց ինքնիշխանության որեւէ սահմանափակման:

7. Իրանի հետ համագործակցություն՝ իրավական եւ ռիսկերի կառավարման շրջանակում

Իրանը Հայաստանի համար կարեւոր տնտեսական եւ էներգետիկ գործընկեր է: Մենք կարեւորում ենք՝

- Իրանի հետ տնտեսական համագործակցության զարգացումը՝ միջազգային իրավունքի եւ սանկցիոն ռեժիմների լիակատար պահպանմամբ,
- էներգետիկ փոխարացնող ծրագրերի իրականացումը՝ Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության բարձրացման նպատակով,
- տարածաշրջանային նախագծերի գնահատումը՝ քաղաքական, տնտեսական եւ անվտանգային ռիսկերի խիստ հաշվառումով:

8. Սփյուռքի կապիտալի ինստիտուցիոնալ ներգրավում

Հայկական սփյուռքի ներուժը պետք է ներգրավվի թափանցիկ, կառավարվող եւ վստահելի մեխանիզմներով: Մենք կարեւորում ենք՝

- սուվերեն ներդրումային հիմնադրամի ձեւավորումը, ֆոնդային շուկայի զարգացումը եւ խորքային բարեփոխումը,

- սփյուռքյան կապիտալի ուղղորդումը ենթակառուցվածքների, արդյունաբերության եւ բարձր տեխնոլոգիաների զարգացմանը,
- ներդրումների իրավական պաշտպանության բարձր մակարդակը՝ օրենսդրության մեջ ներդնելով նաեւ բրիտանական եւ ամերիկյան կորպորատիվ եւ ընդհանուր իրավունքի նորմեր:

9. Սեփականության թափանցիկություն եւ ներդրումային վստահություն

Տնտեսական կայուն աճը հնարավոր է միայն սեփականության թափանցիկության եւ վստահելի ներդրումային միջավայրի պայմաններում: Պետությունը պետք է՝

- բացառի օֆշորային կամ սեփականության թափանցիկություն չունեցող ընկերությունների մասնակցությունը պետական գնումներին, սեփականաշնորհումներին, ռազմավարական ենթակառուցվածքներին եւ բնական ռեսուրսների շահագործմանը,
- ապահովի սեփականության իրական շահառուների բացահայտման պարտադիր եւ կիրառելի համակարգ,
- երաշխավորի ներդրումային գործունեության իրավական կանխատեսելիություն եւ պաշտպանություն:

10. Ենթակառուցվածքներ՝ տնտեսական աճի հիմք

Պետությունը պետք է կենտրոնանա՝

- ճանապարհային եւ երկաթուղային ցանցի համակարգային արդիականացման վրա,
- էներգետիկ եւ թվային ենթակառուցվածքների փոխկապակցվածության վրա,
- միջազգային գործընկերների ներգրավմամբ երկարաժամկետ ենթակառուցվածքային նախագծերի իրականացման վրա:

11. Էներգետիկ անվտանգություն եւ կանաչ անցում

Տնտեսական քաղաքականությունը պետք է ապահովի՝

- էներգետիկ աղբյուրների դիվերսիֆիկացում եւ ածխաջրածնային կախվածության նվազեցում,
- արեւային եւ քամու էներգետիկայի զարգացում շուկայական մեխանիզմներով,
- միջուկային էներգետիկայի հարցում՝ անվտանգություն, հաշվարկվածություն եւ միջազգային համագործակցություն:

Հայաստանի Կառավարության կազմում անհրաժեշտ է ձեւավորել էներգետիկայի նախարարություն, եւ մինչեւ 2028 թվական ԵՄ եւ ԱՄՆ մասնագետների եւ խորհրդատուների հետ համատեղ կազմել եւ հաստատել ՀՀ էներգետիկայի զարգացման եւ էներգետիկ անվտանգության ռազմավարությունը:

12. Արդար հարկային քաղաքականություն, ազատ մրցակցություն եւ ստվերի կրճատում

Մրցունակ տնտեսության հիմքում պետք է լինի՝

- փոքր եւ միջին բիզնեսի հարկային բեռի նվազեցում,
- հարկային վարչարարության պարզեցում եւ լիակատար թվայնացում,
- արդար եւ կանխատեսելի եկամտահարկի համակարգ,

- տնտեսական եւ քաղաքական իշխանության կտրուկ տարանջատում,
- մենաշնորհների եւ օլիգոպոլիաների համակարգային վերացում:

Ստվերային տնտեսության կրճատումը պետք է իրականացվի ոչ թե ռեպրեսիվ մեթոդներով, այլ՝ պարզ հարկային համակարգի, հավասար կանոնների եւ պետություն–բիզնես վստահելի գործընկերության միջոցով: Ստվերից դուրս բերված միջոցները պետք է ուղղվեն անվտանգության, առողջապահության եւ սոցիալական ոլորտների կայուն զարգացմանը:

13. Բարձր տեխնոլոգիաներ եւ արտահանման խթանում

Պետական խթանման քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի՝

- տեղեկատվական տեխնոլոգիաներին եւ արհեստական բանականությանը,
- դեղագործությանը եւ կենսատեխնոլոգիաներին,
- բարձր ավելացված արժեք ունեցող արդյունաբերությանը,
- նորարարական եւ «կանաչ» արտադրություններին,
- արտահանման աշխարհագրության եւ շուկաների դիվերսիֆիկացմանը:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար մրցունակ տնտեսությունը քաղաքական ընտրություն է եւ պետական ռազմավարություն՝ առաջիկա հարյուրամյակի համար: Ուժեղ տնտեսությունը այն տնտեսությունն է, որը հիմնված է ազատ մրցակցության, իրավական հավասարության, տեխնոլոգիական առաջընթացի եւ ազգային շահի վրա:

Համաչափ տարածքային զարգացում, ուժեղ համայնքներ եւ արդյունավետ տեղական ինքնակառավարում

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը երկրի համաչափ զարգացումը դիտարկում է որպես տնտեսական մրցունակության, սոցիալական համերաշխության եւ պետական կայունության հիմնարար պայման: Ուժեղ պետությունը հնարավոր չէ առանց ուժեղ մարզերի եւ կենսունակ համայնքների: Պետք է ապահովել պետական կառույցների ապակենտրոնացումը՝ մարզերի ուժեղացմամբ եւ Երևանի բեռնաթափմամբ: Մահմանադրական Դատարանը պետք է տեղափոխվի Մարտունի, Վճռաբեկ դատարանը՝ Չարենցավան:

Տարածքային քաղաքականության նպատակը պետք է լինի ոչ թե բոլոր ռեսուրսների կենտրոնացումը մայրաքաղաքում, այլ՝ զարգացման հնարավորությունների բացումը երկրի ամբողջ տարածքում:

1. Տարածքային զարգացումը՝ պետական ռազմավարության առանցք

Պետությունը պարտավոր է վարել տարածքային զարգացման հստակ քաղաքականություն՝

- նվազեցնելով սոցիալ-տնտեսական տարբերությունները մարզերի միջև,
- խթանելով տեղական նախաձեռնությունները եւ ներդրումները,
- ապահովելով որակյալ ծառայությունների հասանելիություն երկրի բոլոր բնակավայրերում:

Տարածքային զարգացումը պետք է հիմնված լինի տնտեսական արդյունավետության, տեղական ինքնավարության եւ հաշվետվողականության սկզբունքների վրա:

2. Տեղական ինքնակառավարում՝ լիազորված եւ պատասխանատու

Համայնքները պետք է դառնան զարգացման իրական սուբյեկտներ, այլ ոչ թե կենտրոնից կախված կառույցներ:

Պետությունը պետք է՝

- ընդլայնի համայնքների ֆինանսական եւ կառավարչական ինքնուրույնությունը,
- ուժեղացնի համայնքների եկամտային բազան,
- ներդնի արդյունավետ վերահսկողության եւ հաշվետվողականության մեխանիզմներ
- ապահովի նույն աշխատանքի դիմաց նույն աշխատավարձը՝ Երևանում և մարզերում,
- պետպատվերով ուսումնառությունը կապել պարտադիր երկամյա բարձր վարձատրվող աշխատանքով՝ գյուղական, մարզային և սահմանային դպրոցներում ու հիվանդանոցներում:

Տեղական իշխանությունը պետք է լինի քաղաքացուն մոտ, արագ արձագանքող եւ արդյունք տվող:

3. ԵՄ ստանդարտներին համապատասխան սուբվենցիոն համակարգ

Տարածքային զարգացման ֆինանսավորումը պետք է իրականացվի **Եվրոպական Միություն**-ում ընդունված մոտեցումներին համահունչ՝

- թիրախային սուբվենցիաների,
- համաֆինանսավորման,
- արդյունքակենտրոն ծրագրերի միջոցով:

Պետական աջակցությունը պետք է տրամադրվի ոչ թե ըստ քաղաքական կամ սուբյեկտիվ մոտիվների, այլ՝

- ծրագրի որակի,
- տնտեսական եւ սոցիալական ազդեցության,
- երկարաժամկետ կայունության չափանիշներով:

4. Չարգացման տեղական կլաստերներ

Մարզերի տնտեսական զարգացումը պետք է կառուցվի տեղական առավելությունների վրա:

Պետությունը պետք է խթանի զարգացման կլաստերների ձեւավորումը՝

- գյուղատնտեսության,
- վերամշակման արդյունաբերության,
- տուրիզմի,
- ստեղծարար եւ մշակութային ոլորտների շուրջ:

Կլաստերային մոտեցումը հնարավորություն է տալիս համադրել բիզնեսը, կրթությունը, ենթակառուցվածքները եւ համայնքային ռեսուրսները՝ ստեղծելով կայուն աճ:

5. Մշակույթ, ժամանց եւ տուրիզմ՝ որպես մարզերի զարգացման շարժիչ

Մարզերի կենսունակությունը հնարավոր չէ առանց մշակութային կյանքի եւ ժամանցի:

Պետությունը պետք է՝

- զարգացնի մարզային մշակութային ենթակառուցվածքները,
- խթանի տեղական փառատոնները, միջոցառումները եւ ստեղծարար նախաձեռնությունները,
- աջակցի մշակութային եւ էկոտուրիզմի զարգացմանը:

Տուրիզմը պետք է դառնա մարզերում աշխատատեղերի ստեղծման եւ տեղական եկամուտների աճի կարեւոր աղբյուր:

6. Երեւան՝ զարգացում առանց գերբեռնվածության

Մայրաքաղաք **Երեւան**-ի զարգացումը պետք է լինի հավասարակշռված:

Պետությունը պետք է՝

- բեռնաթափի Երեւանը վարչական, տնտեսական եւ կրթական գործառույթների կենտրոնացումից,
- խթանի պետական եւ մասնավոր ներդրումների տեղափոխումը մարզեր,
- զարգացնի արբանյակ քաղաքները եւ միջքաղաքային կապերը:

Երեւանը պետք է լինի հարմար ապրելու քաղաք, ոչ թե ամբողջ երկրի ռեսուրսները կլանող կենտրոն:

7. Միջքաղաքային հաղորդակցություն եւ ժամանակակից տրանսպորտ

Տարածքային համաչափ զարգացումը հնարավոր չէ առանց հասանելի եւ հուսալի հաղորդակցության:

Պետության առաջնահերթություններն են՝

- միջքաղաքային ճանապարհների եւ տրանսպորտի արդիականացումը,
- արագ եւ մատչելի ուղեւորափոխադրումների զարգացումը,
- լոգիստիկ եւ տրանսպորտային կապերի ինտեգրումը տարածաշրջանային շուկաներին:

Առանձնահատուկ կարեւորություն ունի **Երեւան–Հրազդան–Սեւան–Վարդենիս** երկաթուղային ուղերթի վերաբացումը՝

- տուրիստական հոսքերի խթանման,
- ուղեւորափոխադրումների մատչելիության,
- մարզերի տնտեսական ակտիվացման նպատակով:

8. Թվայնացում եւ արդյունավետ կառավարում

Տարածքային կառավարման արդյունավետությունը պետք է բարձրացվի՝

- թվային գործիքների ներդրմամբ,
- պետական եւ համայնքային ծախսերի արդյունավետության վերահսկմամբ,

- տվյալների վրա հիմնված որոշումների կայացմամբ:

Թվայնացումը պետք է կրճատի բյուրոկրատիան եւ բարձրացնի քաղաքացու վստահությունը:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար համաչափ տարածքային զարգացումը նշանակում է՝ ուժեղ համայնք, պատասխանատու տեղական իշխանություն եւ հավասար հնարավորություններ երկրի յուրաքանչյուր քաղաքացու համար:

Մարզերը՝ ոչ թե խնդիր, այլ հնարավորություն:

Համայնքները՝ ոչ թե սպասող, այլ ստեղծող:

Հայաստանը՝ միասնական եւ հավասարակշռված զարգացող պետություն:

Ապահով մարդ եւ ընտանիք, հեռանկարով երիտասարդություն եւ սոցիալապես համերաշխ Հայաստան. մրցունակ Քաղաքացի՝ մրցունակ Պետություն

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը մարդու անվտանգությունը, արժանապատվությունը եւ ստեղծագործ ինքնաիրացման հնարավորությունը դիտարկում է որպես պետական քաղաքականության գլխավոր չափանիշ: Մրցունակ պետությունը հնարավոր չէ առանց մրցունակ քաղաքացու, իսկ մրցունակ քաղաքացու ձեւավորումը հնարավոր է միայն այնպիսի երկրում, որտեղ մարդը իրեն զգում է պաշտպանված, անհրաժեշտ եւ ապագա ունեցող:

Սոցիալական քաղաքականությունը մեզ համար բարեգործություն, նպաստների բաշխում կամ պոպուլիզմի դաշտ չէ, այլ՝ **մարդկային կապիտալի զարգացման, հասարակական համերաշխության եւ ազգային կայունության ռազմավարություն:**

1. Մարդակենտրոն պետություն եւ արժանապատիվ կյանք

Հայաստանի պետական քաղաքականությունները պետք է լինեն մարդակենտրոն՝ արտացոլելով քաղաքացու, ընտանիքի եւ հանրության երկարաժամկետ շահերը:

Պետության առաջնային պարտականությունն է ապահովել արժանապատիվ կյանքի պայմաններ՝ անկախ մարդու բնակության վայրից, սոցիալական կարգավիճակից կամ կենսափուլից՝ ընդունելով, որ տնտեսական աճը բոլոր քաղաքացիների համատեղ աշխատանքի արդյունքն է եւ պետք է անդրադառնա բոլորի կյանքի որակի վրա:

Դա ենթադրում է՝

- հանրային ծառայությունների՝ սոցիալական, առողջապահական, կրթական եւ մշակութային համակարգերի հասանելիություն, որակ եւ արդար բաշխում,
- աղքատության համակարգային նվազեցում ոչ թե ժամանակավոր աջակցություններով, այլ աշխատանքի, կրթության եւ սոցիալական շարժունակության միջոցով,
- հարստության գերկենտրոնացման կանխում եւ սոցիալական բեւեռացման մեղմացում՝ մրցակցային տնտեսության եւ արդար կանոնների միջոցով:

2. Աշխատանք, արժանապատիվ վարձատրություն եւ սոցիալական պաշտպանություն

Աշխատանքը մարդու սոցիալական անվտանգության եւ ինքնաիրացման հիմնական աղբյուրն է:

Պետության պարտականությունն է ձեւավորել աշխատաշուկա, որտեղ՝

- աշխատանքը պաշտպանված է օրենքով,
- վարձատրությունը՝ արդար, կանխատեսելի եւ արտադրողականության հետ կապակցված,
- աշխատողի իրավունքները՝ իրականում կիրառելի եւ պաշտպանված:

Սոցիալական պաշտպանությունը պետք է ապահովի մարդուն կյանքի ռիսկերի դեպքում ժամանակավոր, բայց արժանապատիվ աջակցություն՝ առանց մարդուն կախվածության մեջ դնելու պետությունից եւ առանց խաթարելու աշխատանքի խթանները:

3. Տնտեսական աճ եւ սոցիալական համերաշխություն

Տնտեսական աճը չի կարող լինել ինքնանպատակ: Այն պետք է վերաճվի հասարակական բարեկեցության:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը համարում է, որ՝

- տնտեսական աճը պետք է արտացոլվի աշխատավարձերի եւ թոշակների իրական աճով,
- սոցիալական քաղաքականությունը պետք է խրախուսի շարժունակ հասարակություն, ոչ թե փակ սոցիալական խմբեր,
- սերունդների միջեւ համերաշխությունը պետք է հիմնված լինի արդար պատասխանատվության բաշխման վրա,
- պետք է ներդրվի աշխատավարձի ժամական հաշվարկ՝ աշխատանքի ստանդարտի կարգավիճակով:

Սոցիալական համերաշխությունը հնարավոր է միայն այն դեպքում, երբ յուրաքանչյուր քաղաքացի տեսնում է իր աշխատանքի եւ ջանքի կապը սեփական կյանքի որակի հետ:

4. Ծերեր եւ թոշակառուներ՝ արժանապատիվ եւ ակտիվ երկարակեցություն

Ծերությունն աղքատության կամ մեկուսացման հոմանիշ չպետք է լինի:

Պետությունը պարտավոր է ապահովել՝

- թոշակների աստիճանական աճ՝ համահունչ տնտեսական զարգացմանը,
- տարեցների առողջապահական եւ սոցիալական ծառայությունների հասանելիություն եւ որակ,
- ակտիվ երկարակեցության քաղաքականություն՝ մշակութային, կրթական, սպորտային եւ համայնքային ծրագրերի միջոցով,
- տարեցների սոցիալական ներառվածություն եւ սերունդների միջեւ կապի խրախուսում,
- թոշակի ստանալը կանխիկ կամ անկանխիկ՝ ազատ ընտրությամբ :

Տարեց մարդը պետք է մնա հասարակության ակտիվ անդամ եւ փոխանցի իր անգնահատելի փորձը, ոչ թե լինի միայն սոցիալական համակարգի պասիվ շահառու:

5. Ընտանիք եւ ծնելիություն՝ որպես ազգային անվտանգության գործոն

Ընտանիքը Հայաստանի սոցիալական եւ ազգային կայունության հիմնասյունն է:

Պետության քաղաքականությունը պետք է աջակցի ընտանիքի կայացմանը՝

- աշխատանքի եւ ծնողության համատեղելիության ապահովմամբ,
- մայրության եւ հայրության պաշտպանության արդյունավետ մեխանիզմներով,
- երիտասարդ ընտանիքների բնակարանային եւ սոցիալական բեռի թեթեւացմամբ:

Ծնելիության խթանումը պետք է իրականացվի ոչ թե միայն միանվագ աջակցություններով, այլ ապագայի նկատմամբ վստահության, կայունության եւ անվտանգության միջավայրի ձեւավորմամբ:

6. Երիտասարդություն՝ կրթություն, ինքնաիրացում եւ ապագայի հավատ

Երիտասարդությունը Հայաստանի ռազմավարական ռեսուրսն է:

Պետությունը պարտավոր է ապահովել, որ երիտասարդը սեփական երկրում ունենա՝

- որակյալ կրթություն եւ մասնագիտական զարգացման ուղի,
- արժանապատիվ աշխատանք եւ նախաձեռնողականության դաշտ,
- մասնակցության եւ ինքնարտահայտման իրական հնարավորություններ:

Երիտասարդի համար Հայաստանը պետք է լինի ապագա կառուցելու երկիր՝ այդ թվում՝ արտասահմանում կրթություն ստանալուց հետո վերադառնալու իրական մոտիվացիայով:

7. Առողջ հասարակություն եւ անվտանգ կենսամիջավայր

Մարդու անվտանգությունը ներառում է նաեւ ֆիզիկական եւ հոգեբանական անվտանգությունը:

Պետական քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի՝

- առողջապահության կանխարգելիչ մոդելի զարգացմանը,
- առողջ ապրելակերպի խթանմանը,
- բնապահպանական օրենսդրության խստացմանը եւ իրական կիրառմանը,
- անվտանգ սննդի, մաքուր միջավայրի եւ հանրային առողջության պաշտպանությանը:

8. Պետության պատմական պատասխանատվությունը քաղաքացիների առաջ

Պետությունը պետք է ստանձնի նախկին ԽՍՀՄ Խնայբանկում ավանդների վերադարձը ՀՀ քաղաքացիներին եւ նրանց ժառանգներին:

Մենք սա դիտարկում ենք ոչ միայն սոցիալական, այլ՝ **քաղաքական եւ բարոյական պատասխանատվության հարց**:

Սա Հայաստանի՝ սովետական անցյալին վերջնական հրաժեշտի եւ կայացած, պատասխանատու պետության ձեւավորման կարելուր բաղկացուցիչն է:

Մենք էական ենք համարում ոչ այնքան վերադարձվող գումարի չափը, որքան պետության սկզբունքային դիրքորոշումը՝ իր քաղաքացու եւ նրա ժառանգների իրավունքների հանդեպ:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար սոցիալական քաղաքականությունը պետության ուժի չափանիշն է: Ուժեղ պետությունը այն պետությունն է, որտեղ մարդը պաշտպանված է, ընտանիքը՝ կայուն, երիտասարդությունը՝ հեռանկար ունեցող, տարեցը՝ արժանապատիվ, իսկ հասարակությունը՝ համերաշխ: Մրցունակ Քաղաքացին է մրցունակ Պետության հիմքը:

9. Արցախից բռնագաղթվածների բնակարանային աջակցություն

Պետությունը պարտավոր է ստանձնել Արցախից բռնի տեղահանվածների բնակարանային ապահովման պատասխանատվությունը՝ որպես ազգային միասնության եւ պատմական արդարության վերականգնման քայլ:

Մենք կմշակենք եւ կիրականացնենք երկարաժամկետ ծրագիր՝ բնակարաններով ապահովելով բոլոր տեղահանված ընտանիքներին, հիմնվելով ԵՄ-ի հետ համագործակցության վրա, ներառյալ Ֆինանսական աջակցություն եւ շինարարական նախագծեր: Այս քայլը ոչ միայն սոցիալական պարտք է, այլև ներդրում է հասարակության համերաշխության եւ տեղահանվածների ինտեգրման մեջ՝ ապահովելով նրանց արժանապատիվ կյանք եւ հեռանկարներ Հայաստանում:

Առողջ մարդ՝ ուժեղ հասարակություն եւ անվտանգ պետություն

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը առողջապահությունը դիտարկում է որպես ազգային անվտանգության, տնտեսական զարգացման եւ հասարակական կայունության հիմնարար բաղադրիչ: Առողջ հասարակությունը պետության մրցունակության եւ դիմադրողականության կարեւորագույն նախապայմանն է:

Առողջապահական քաղաքականությունը պետք է հիմնված լինի մարդու արժանապատվության, ընտրության ազատության եւ հավասար հնարավորությունների սկզբունքների վրա՝ ապահովելով որակյալ բժշկական ծառայությունների հասանելիություն յուրաքանչյուր քաղաքացու համար՝ անկախ բնակության վայրից կամ եկամուտից: Մենք հանձնառու ենք ապահովել ժամանակակից, հասանելի եւ պատասխանատու առողջապահություն: Պետությունը պետք է առողջապահության վրա ուղղվող ծախսերը փոխարին կերպով հասցնի մինչեւ ՀՆԱ-ի 7 տոկոսը:

1. Առողջապահությունը՝ որպես հանրային բարիք եւ անհատական պատասխանատվություն

Պետության դերը առողջապահության ոլորտում պետք է լինի՝

- սահմանել հստակ եւ կանխատեսելի կանոններ,
- երաշխավորել նվազագույն պարտադիր բժշկական պաշտպանություն,
- իրթանել որակը, մրցակցությունը եւ արդյունավետությունը:

Միաժամանակ առողջության պահպանումը համատեղ պատասխանատվություն է պետության, բժշկական համակարգի եւ քաղաքացու միջեւ, անկախ նրանից, թե ՀՀ

քաղաքացին երկրի որ մասում է բնակվում: Բժշկական կադրերի համալրման խնդիրների լուծումը մարզերում մենք տեսնում ենք պետպատվերով ուսումնառությունից հետո՝ պայմանագրով 2-5 տարով շրջանավարտներին մարզեր գործուղելու ճանապարհով:

2. Առողջության համընդհանուր ապահովագրություն՝ որպես համակարգի հիմք

Հայաստանում պետք է ներդրվի առողջության համընդհանուր ապահովագրության համակարգ, որը՝

- կապահովի յուրաքանչյուր քաղաքացու համար բժշկական ծառայությունների բազային փաթեթ,
- կբացառի առողջության պատճառով աղքատացման ռիսկը,
- կհամապատասխանի ԵՄ առողջապահական համակարգերի չափանիշներին:

Ապահովագրական մոդելը պետք է հիմնված լինի՝

- պարտադիր մասնակցության,
- մրցակցային ապահովագրական շուկայի,
- պետական վերահսկողության եւ սոցիալական հավասարակշռման մեխանիզմների վրա:

Պետությունը պետք է սուբսիդավորի սոցիալապես խոցելի խմբերի ապահովագրական վճարները՝ առանց խաթարելու շուկայի մրցակցային բնույթը: Պարտադիր ապահովագրության ներդրումից հետո բժիշկների և բուժքույրերի գերծանրաբեռնված աշխատանքը պետք է փոխհատուցվի՝ աշխատավարձերի բարձրացմամբ և աշխատանքային պայմանների արմատական բարելավմամբ:

3. Որակ եւ մրցակցություն բժշկական ծառայություններում

Բժշկական ծառայությունների որակը պետք է դառնա համակարգի առանցքային չափանիշը:

Պետությունը պետք է՝

- իրանի մասնավոր եւ պետական բուժհաստատությունների մրցակցությունը՝ ոչ առեւտրային, այլ սպասարկման որակի ապահովման տրամաբանությամբ,
- ներդնի որակի գնահատման, կառավարման եւ հրապարակային հաշվետվողականության մեխանիզմներ,
- բացառի ոչ թափանցիկ ֆինանսավորումը եւ կոռուպցիոն ռիսկերը:

Բուժառուն պետք է ունենա ընտրության իրական հնարավորություն՝ բժիշկի, բուժհաստատության եւ ծառայության միջեւ:

4. Առաջնային բուժօգնություն եւ կանխարգելում

Առողջապահական համակարգի ծանրաբեռնվածությունը հնարավոր է նվազեցնել միայն կանխարգելման միջոցով:

Պետական քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի՝

- առաջնային բուժօգնության համակարգի ուժեղացմանը,

- վաղ ախտորոշման եւ պարբերական հետազոտությունների հասանելիությանը,
- առողջ ապրելակերպի խթանմանը կրթական եւ սոցիալական ծրագրերով:

Կանխարգելումը պետք է լինի առողջապահության ֆինանսավորման առաջնահերթ ուղղություններից մեկը:

5. Տարածքային հավասարություն եւ մարզային առողջապահություն

Քաղաքացու առողջության իրավունքը չպետք է կախված լինի նրա բնակության վայրից:

Պետությունը պարտավոր է՝

- ապահովել բժշկական ծառայությունների համաչափ հասանելիություն մարզերում,
- խթանել բժիշկների եւ բուժանձնակազմի աշխատանքը մարզերում՝ մրցունակ վարձատրությամբ եւ սոցիալական երաշխիքներով,
- զարգացնել հեռավար բժշկության (telemedicine) համակարգերը:

6. Բժիշկը եւ բուժաշխատողը՝ համակարգի առանցք

Առանց մոտիվացված եւ պաշտպանված բժշկի առողջապահական համակարգը չի կարող արդյունավետ գործել:

Պետական քաղաքականությունը պետք է ապահովի՝

- արժանապատիվ վարձատրություն եւ աշխատանքային պայմաններ,
- շարունակական մասնագիտական կրթություն եւ վերապատրաստում,
- մասնագիտական անկախություն եւ պաշտպանություն:

Բժիշկը պետք է լինի ոչ թե վարչարարության գոհ, այլ համակարգի լիիրավ գործընկեր:

7. Առողջ ծերություն եւ քրոնիկ հիվանդությունների կառավարում

Տարեցների առողջապահությունը պետք է լինի համակարգված եւ երկարաժամկետ:

Պետությունը պետք է զարգացնի՝

- քրոնիկ հիվանդությունների կառավարման ծրագրեր,
- տարեցների համար հասանելի դեղորայքային ապահովում,
- տնային խնամքի եւ վերականգնողական ծառայություններ:

Առողջ երկարակեցությունը պետք է դառնա առողջապահական քաղաքականության կարեւոր նպատակ:

8. Թափանցիկություն, թվայնացում եւ վստահություն

Առողջապահական համակարգի վստահությունը հնարավոր է միայն թափանցիկության միջոցով:

Պետությունը պետք է՝

- թվայնացնի բժշկական ծառայությունները եւ տվյալների կառավարումը,
- ապահովի հաշվետվողականություն ֆինանսական հոսքերի նկատմամբ,
- պաշտպանի բժշկական տվյալների գաղտնիությունը:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար առողջապահությունը ոչ թե ծախս է, այլ ներդրում մարդու, հասարակության եւ պետության ապագայի մեջ: Առողջ մարդը ազատ մարդ է: Առողջ հասարակությունը՝ ուժեղ պետություն: Ժամանակակից առողջապահությունը Հայաստանի զարգացման անբաժանելի նախապայմանն է:

Արդիական եւ տեխնոլոգիապես հագեցած, ժամանակակից գյուղատնտեսություն

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը գյուղատնտեսությունը դիտարկում է ոչ թե սոցիալական աջակցության ոլորտ, այլ՝ տնտեսական աճի, տարածքային զարգացման եւ սննդային անվտանգության ռազմավարական ճյուղ:

Գյուղատնտեսության մեջ քրոնիկ անարդյունավետությունը, վարելահողերի պարապուրդը եւ ջրային ռեսուրսների վատնումը պետության ձախողման նշաններ են եւ չեն կարող շարունակվել: Հայաստանի Կառավարության կազմում անհրաժեշտ է ձեւավորել Գյուղատնտեսության նախարարություն, եւ մինչեւ 2028 թվական ԵՄ եւ ԱՄՆ մասնագետների եւ խորհրդատուների հետ համատեղ կազմել եւ հաստատել ՀՀ Գյուղատնտեսության զարգացման եւ պարենային անվտանգության ռազմավարությունը:

1. Հողը՝ որպես ռազմավարական ռեսուրս, ոչ թե անտեսված սեփականություն

Անհանդուրժելի է, որ Հայաստանի վարելահողերի զգալի մասը չի մշակվում կամ դեգրադացվում է:

Պետությունը պարտավոր է վարել հստակ քաղաքականություն, ըստ որի՝

- գյուղատնտեսական նշանակության հողը պետք է կամ մշակվի, կամ անցնի այն տնտեսավարողին, ով ունակ է արդյունավետ մշակելու այն:

Դրա համար անհրաժեշտ է՝

- պարապուրդի մատնված եւ չմշակվող հողակտորների նկատմամբ **գույքահարկի աստիճանական բարձրացում**,
- պետության կողմից **չմշակվող եւ դեգրադացվող հողերի խելամիտ գնով ձեռքբերման եւ բաց, մրցակցային վաճառքի մեխանիզմի ներդրում**,
- հողակտորների խոշորացում՝ արդյունաբերական եւ արդյունավետ հողագործության ու անասնապահության զարգացման համար,
- խոշորացման գործընթացն ավարտել մինչեւ 2028թ ավարտը,

Այս քաղաքականությունը միտված չէ փոքր սեփականատիրոջ ճնշմանը, այլ՝ հողի վերածմանը աշխատող արտադրական ռեսուրսի:

2. Արդյունաբերական եւ բարձր արդյունավետ գյուղատնտեսություն

Հայաստանի գյուղատնտեսության ապագան բարձր արտադրողականությունն է, տեխնոլոգիաների կիրառումը եւ շուկային ինտեգրումը:

Պետությունը պետք է խրախուսի.

- ժամանակակից ֆերմերային տնտեսությունների զարգացումը,
- կոոպերացիան՝ փոքր տնտեսությունների միավորման միջոցով,
- տեխնոլոգիական լուծումների կիրառումը հողագործության եւ անասնապահության մեջ:

Աջակցությունը պետք է ուղղված լինի ոչ թե հողի քանակին, այլ՝ **արդյունքին, արտադրողականությանը եւ եվրոպական ստանդարտներին համապատասխանող որակին:**

3. Լոգիստիկ հաբերը՝ որպես գյուղատնտեսության արյունատար համակարգ

Գյուղատնտեսության հիմնական խնդիրը արտադրությունը չէ, այլ՝ իրացումը: Պետությունը պարտավոր է տեղական եւ արտաքին ներդրումների ներգրավմամբ **յուրաքանչյուր մարզում ստեղծել մեկ կամ երկու գյուղատնտեսական լոգիստիկ հաբ,** որոնք կկատարեն հետեւյալ գործառույթները.

- գյուղմթերքի եւ մթերային հումքի նախնական մշակումը (տեսակավորում, փաթեթավորում, կտրատում եւ այլն),
- մեծածախ շուկայի գործառույթ,
- տրանսպորտային ընկերությունների, խոշոր առեւտրային ցանցերի եւ արտահանող ընկերությունների հետ երկարաժամկետ պայմանագրերի կնքում:

Սա գյուղացուն ազատում է միջնորդներից եւ կապում անմիջապես շուկայի հետ:

4. Տեղական վերամշակում եւ ավելացված արժեք

Պետությունը պետք է խրախուսի գյուղմթերքի տեղական վերամշակումը՝

- կաթնամթերքի եւ պանրի (լավագույն հայրենական եւ եվրոպական տեսակներ) արտադրություն,
- մուրաբաներ, կոմպոտներ, չրեր,
- էկոլոգիապես մաքուր եւ բարձր ավելացված արժեք ունեցող մթերքներ:

Տեղերում գործող վերամշակող ձեռնարկությունները նշանակում են՝ աշխատատեղեր, եկամուտ, համայնքների կենսունակություն եւ արտահանման ներուժ, ծառայությունների ոլորտի շեշտակի զարգացում մարզերում եւ գյուղական համայնքներում: Պարենային ինքնաբավությունը կդարձնենք պետական առաջնահերթություն. հինգ տարում ցորենի ներկրման կախվածությունը ներմուծումից 80 տոկոսից կհասցնենք 50 տոկոսի: Բանակի սնունդն ապահովել գերազանցապես տեղական արտադրության մթերքներով:

5. Ջրային ռեսուրսների կառավարում՝ կենսական առաջնահերթություն

Գյուղատնտեսության զարգացումը անհնար է առանց ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման, ինչը Հայաստանում ներկայումս գտնվում է անհանդուրժե;ի եւ աղետալի վիճակում:

Պետական քաղաքականության բացարձակ առաջնահերթություն պետք է լինի՝

- ջրային ռեսուրսների խիստ հաշվառում եւ ջրի ապօրինի օգտագործման բացառում,
- ոռոգման համակարգերի արդիականացում եւ արդար բաշխում,
- ջրամբարաշինարարության արագ եւ համակարգային իրականացում,

- ջրային ռեսուրսների եւ ջրամատակարարման համակարգի կառավարման եվրոպական մոդելների ներդրում:

Հայաստանի Կառավարության կազմում անհրաժեշտ է ձեւավորել Ջրային ռեսուրսների պետական գործակալություն, եւ մինչեւ 2028 թվական ԵՄ եւ ԱՄՆ մասնագետների եւ խորհրդատուների հետ համատեղ կազմել եւ հաստատել ՀՀ Ջրային ռեսուրսների պահպանման եւ կառավարման ռազմավարությունը: Չուրը գյուղատնտեսության համար պետք է լինի պաշտպանված, կանխատեսելի եւ վերականգնվող ռեսուրս:

6. Էներգետիկ եւ բնապահպանական հավասարակշռություն

Փոքր ՀԷԿ-երը, որոնք խախտում են գետերի բնական հոսքը եւ գրկում գյուղատնտեսությանը ոռոգման ջրից, պետք է փուլային կերպով փակվեն:

Դրանք պետք է փոխարինվեն՝

- արեւային էլեկտրակայաններով,
- էներգետիկ լուծումներով, որոնք չեն վնասում գյուղատնտեսությանը եւ շրջակա միջավայրին:

Էներգետիկ քաղաքականությունը չպետք է հակասի գյուղատնտեսության կենսական շահերին:

7. Որակ, բրենդ եւ արտահանում

Հայկական գյուղմթերքը պետք է ճանաչելի լինի որակով եւ վստահությամբ:

Պետությունը պետք է.

- խստորեն պաշտպանի հայկական բրենդները եւ ծագման նշումները,
- բացառի կեղծարարությունը եւ ներմուծված հումքի հաշվին «հայկական» արտադրանքի վաճառքը,
- խթանի արտահանումը՝ հատկապես ԵՄ, ԱՄՆ, հարեւան երկրների եւ Պարսից ծոցի շուկաներ:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար ժամանակակից գյուղատնտեսությունը նշանակում է աշխատող հող, արդյունավետ ջուր, հասանելի շուկա եւ արժանապատիվ գյուղացի: Գյուղատնտեսությունը՝ ժամանակակից մասնագիտություն է, որին տիրապետելը պետք է լինի հասանելի Հայաստանի ցանկացած քաղաքացու համար, այդ թվում՝ բոլոր մարզերում: Մա ոչ թե անցյալին վերադարձի, անցյալի պահպանման, այլ՝ գյուղի վերածննդի, գյուղի ապագայի ծրագիր է:

Առաջանցիկ գիտություն՝ հանուն ինքնիշխանության, բարօրության եւ զարգացման

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը գիտությունը դիտարկում է որպես Հայաստանի ինքնիշխանության, ազգային անվտանգության, տնտեսական զարգացման եւ երկարաժամկետ բարօրության հիմնարար հենասյուն: Մրցունակ պետությունը հնարավոր չէ առանց գիտելիք ստեղծող, նորարար եւ գործալ գիտական հոսքերին ինտեգրված գիտական համակարգի:

Հայաստանի գիտությունը՝ ֆունդամենտալ եւ կիրառական, պետք է դուրս գա ինքնամփոփ, ներքին շրջանառության տրամաբանությունից եւ դառնա միջազգային գիտատեխնոլոգիական էկոհամակարգերի լիարժեք մաս: Գիտությունը մեզ համար ոչ թե ծախս է, այլ՝ ռազմավարական ներդրում պետության ապագայի մեջ: Գիտության ֆինանսավորումը պետք է հասցնել ՀՆԱ-ի 2%-ի:

1. Գիտությունը՝ որպես ինքնիշխանության եւ անվտանգության գործոն

Ժամանակակից աշխարհում ինքնիշխանությունը չափվում է ոչ միայն բանակով կամ դիվանագիտությամբ, այլեւ գիտելիք ստեղծելու եւ տեխնոլոգիա զարգացնելու կարողությամբ: Հայաստանը պետք է ունենա այնպիսի գիտական ներուժ, որը.

- նվազեցնում է տեխնոլոգիական կախվածությունը արտաքին կենտրոններից,
- ապահովում է պաշտպանական եւ ռազմարդյունաբերական ոլորտի գիտատար զարգացումը,
- մեծացնում է պետության բանակցային եւ ռազմավարական կշիռը:

Պետությունը պարտավոր է ձեւավորել գիտական քաղաքականություն, որը գիտակցաբար կապում է գիտությունը ազգային անվտանգության, պաշտպանունակության եւ ճկուն պետական կառավարման հետ:

2. Գիտական էկոհամակարգ՝ մեկուսացված ոլորտի փոխարեն

Հայաստանի գիտության հիմնական խնդիրը ֆինանսավորման բացակայությունից բացի՝ համակարգային մասնատվածությունն է: Մենք առաջարկում ենք գիտությունը դիտարկել որպես ամբողջական էկոհամակարգ, որը ներառում է.

- ֆունդամենտալ հետազոտություններ,
- կիրառական գիտություն եւ ինժեներական լուծումներ,
- բարձրագույն կրթություն եւ հետազոտական համալսարաններ,
- տեխնոլոգիական ընկերություններ, ստարտափներ եւ արդյունաբերություն:

Պետության դերը պետք է լինի այդ կապերի ձեւավորումը եւ ամրապնդումը, ոչ թե գիտական գործընթացների վարչարարական վերահսկումը:

3. Գլոբալ ինտեգրում՝ գիտության զարգացման առանցք

Հայաստանի գիտության զարգացումը հնարավոր չէ առանց խորքային ինտեգրման առաջատար գիտատեխնոլոգիական կենտրոնների հետ: Պետական քաղաքականության առանցքային ուղղություն պետք է դառնա գիտական եւ տեխնոլոգիական գործընկերության զարգացումը՝ ԱՄՆ-ի, Եվրոպական Միության, Միացյալ Թագավորության, Իսրայելի, Ճապոնիայի եւ այլ առաջատար գիտական կենտրոնների հետ:

Դա ենթադրում է.

- համատեղ հետազոտական ծրագրեր եւ լաբորատորիաներ,
- գիտնականների եւ հետազոտողների շարժունություն,
- միջազգային դրամաշնորհային եւ գիտատեխնոլոգիական ծրագրերի լիարժեք ներգրավում,
- Հայաստանի դիրքավորումը որպես վստահելի գործընկեր գլոբալ գիտական շղթաներում:

4. Ֆունդամենտալ գիտությունից դեպի կիրառություն եւ տնտեսություն

Գիտության արժեքը պետք է արտահայտվի հասարակության եւ տնտեսության մեջ: Պետությունը պետք է նպատակաուղղվածորեն վերացնի գիտության եւ իրական տնտեսության միջեւ առկա պատնեշը:

- խթանելով գիտական արդյունքների կիրառումը արդյունաբերությունում,
- զարգացնելով տեխնոլոգիական փոխանցման (technology transfer) մեխանիզմներ,
- աջակցելով գիտատար ստարտափներին եւ նորարարական ընկերություններին,
- օրենսդրությամբ եւ իրավակիրառական պրակտիկայով սրբորեն պահպանի հեղինակային իրավունքը:

Գիտնականի աշխատանքի գնահատումը պետք է հիմնված լինի գիտական արդյունքի որակի, ազդեցության եւ կիրառելիության վրա, ոչ թե վարչական չափանիշների:

5. Հետազոտական համալսարաններ եւ երիտասարդ գիտնական

Բարձրագույն կրթությունը պետք է դառնա գիտության հիմնական հենարանը: Համալսարանները պետք է վերածվեն հետազոտական կենտրոնների, որտեղ ուսանողը ոչ միայն ստանում է գիտելիք, այլեւ մասնակցում է գիտության ստեղծմանը:

Պետությունը պարտավոր է.

- ապահովել երիտասարդ գիտնականների համար արժանապատիվ աշխատավարձ եւ կայուն կարիերային ուղի,
- ստեղծել պայմաններ, որպեսզի տաղանդավոր երիտասարդները գիտությամբ զբաղվեն Հայաստանում,
- խթանել սփյուռքահայ եւ արտասահմանում աշխատող հայ գիտնականների ներգրավումը,
- ապահովել անվճար բարձրագույն կրթություն
- վերացնել մասնավոր փոքր բուհերի խոշորացման պարտադրանքը և խրախուսել բազմազան ու որակյալ, պետական ստանդարտին համապատասխան մասնավոր բարձրագույն կրթությունը :

6. Գիտություն, պաշտպանություն եւ ռազմարդյունաբերություն

Գիտության եւ պաշտպանության ոլորտների համագործակցությունը պետք է դառնա համակարգային: Հայաստանը պետք է զարգացնի սեփական գիտատար ռազմարդյունաբերությունը:

- բարձրացնելով տեղական գիտական պատվերների ծավալը,
- ներգրավելով համալսարաններն ու գիտահետազոտական կենտրոնները պաշտպանական ծրագրերում,
- ստեղծելով գիտելիքահենք արտադրանք՝ ինչպես ազգային պաշտպանության, այնպես էլ արտահանման համար:

Սա միաժամանակ նշանակում է նոր աշխատատեղեր, բարձր տեխնոլոգիաներ եւ պետական անվտանգության ամրապնդում:

7. Պետության դերը՝ ազատ գիտության երաշխավոր

Պետությունը պետք է ապահովի գիտության ազատությունը, ինստիտուցիոնալ ինքնուրույնությունը եւ մրցակցային միջավայրը: Դա ենթադրում է.

- գիտական կառույցների ապաքաղաքականացում,
- ֆինանսավորման թափանցիկ եւ մրցակցային մեխանիզմներ,
- գիտության կառավարման պարզեցում եւ արդյունավետություն:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար առաջանցիկ գիտությունը Հայաստանի ապագայի կառուցման ամենահուսալի ճանապարհն է: Գիտությունը մեզ համար ոչ միայն գիտելիք է, այլ՝ ուժ, ինքնիշխանություն եւ զարգացում: Հայաստանի Հանրապետությունը պետք է դառնա երկիր, որը ոչ միայն սպառում է գիտություն, այլ ստեղծում է այն՝ իր եւ աշխարհի համար:

Որակյալ եւ մատչելի հանրակրթություն՝ որպես ազգային անվտանգության երաշխիք

Կրթությունը պետության ամենաերկարաժամկետ ներդրումն է: Այն ոչ միայն սոցիալական քաղաքականություն է, այլ ազգային անվտանգության, ինքնիշխանության, մրցունակության եւ քաղաքացիական կայունության հիմնասյուն:

Դպրոցը՝ ընտանիքից հետո, քաղաքացու ձեւավորման առանցքային միջավայրն է: Ուսուցիչը՝ այդ համակարգի առանցքը: Առանց արժանապատիվ ուսուցչի հնարավոր չէ ուժեղ պետություն:

1. Ուսուցիչը՝ կրթական քաղաքականության կենտրոնում

Պետության քաղաքականությունը պետք է վերանայի ուսուցչի դերը՝

- ապահովելով **արժանապատիվ վարձատրություն, մասնագիտական անկախություն եւ սոցիալական պաշտպանվածություն,**
- ստեղծելով շարունակական մասնագիտական աճի, վերապատրաստման եւ ինքնակրթության պայմաններ,
- վերադարձնելով ուսուցչի **հասարակական հեղինակությունն ու վստահությունը:**

Ուսուցչի բարեկեցությունը ոչ թե ծախս է, այլ ներդրում պետության ապագայում: Ուսուցիչների՝ ատեստացիայով պարտադրված վարձատրության փոխարեն ներդնել գիտելիքի արդյունքի վրա հիմնված աշխատավարձը բարձրացնելու համակարգ:

2. Կրթությունը՝ որպես քաղաքացու երաշխավորված իրավունք

Պետությունը պարտավոր է ապահովել **որակյալ եւ մատչելի հանրակրթություն Հայաստանի յուրաքանչյուր բնակավայրում՝**

- անկախ սոցիալական վիճակից, բնակության վայրից կամ հատուկ կրթական կարիքներից,
- ներառական կրթությունը դարձնելով ոչ թե ձեւականություն, այլ իրական գործառույթ:

Նախադպրոցականից մինչեւ ավագ դպրոց կրթությունը պետք է լինի միասնական շղթա, այլ ոչ՝ հատվածական լուծումների հավաքածու, անկախ նրանից, թե ՀՀ քաղաքացին երկրի որ

մասում է բնակվում: Ուսուցչական կադրերի համալրման խնդիրների լուծումը մարզերում մենք տեսնում ենք պետպատվերով ուսումնառությունից հետո՝ պայմանագրով 2-5 տարով շրջանավարտներին մարզեր գործուղելու ճանապարհով:

3. Ժամանակակից դպրոց՝ ժամանակակից աշխարհի համար

Դպրոցը պետք է պատրաստի ոչ միայն գիտելիք ունեցող, այլ՝ **քննադատաբար մտածող, պատասխանատու, տեխնոլոգիապես գրագետ եւ արժեքային քաղաքացի:**

Դրա համար անհրաժեշտ է՝

- արդիական ուսումնական ծրագրեր եւ մեթոդաբանություն,
- դպրոցների նյութատեխնիկական բազայի շարունակական արդիականացում,
- լաբորատոր, տեխնոլոգիական եւ արհեստանոցային կրթության զարգացում, հատկապես ավագ դպրոցում:

4. Կրթության կառավարում՝ ապաքաղաքական եւ թափանցիկ

Հանրակրթական հաստատությունների կառավարումը պետք է լինի՝

- **ապաքաղաքական,**
- մասնագիտական,
- հաշվետու համայնքին եւ հասարակությանը:

Դպրոցը չպետք է լինի քաղաքական ազդեցության կամ քարոզչության տարածք:

5. Մասնագիտական կողմնորոշում եւ կյանքի համար կրթություն

Դպրոցը պետք է օգնի աշակերտին հասկանալ՝

- իր ունակությունները,
- աշխատաշուկայի պահանջները,
- կրթության եւ աշխատանքի իրական կապը:

Մասնագիտական կողմնորոշումը պետք է սկսվի դպրոցից եւ շարունակվի ողջ կյանքի ընթացքում:

6. Ֆինանսավորում՝ որպես ռազմավարական ընտրություն

Կրթության նկատմամբ պետության վերաբերմունքը արտահայտվում է բյուջեով:

Պետությունը պետք է **կրթության վրա ուղղվող ծախսերը փուլային կերպով հասցնի մինչեւ ՀՆԱ-ի 6 տոկոսը՝**

դրանք դիտարկելով որպես ազգային անվտանգության եւ զարգացման հիմնարար ներդրում:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար կրթությունը ապագայի մասին խոստում չէ, այլ ներկայի քաղաքական որոշում: Ուժեղ կրթական համակարգը ձեւավորում է ազատ, պատասխանատու եւ մրցունակ քաղաքացի, առանց որի հնարավոր չէ ինքնիշխան պետություն կառուցել:

Մեր նպատակն է ստեղծել այնպիսի հանրակրթություն, որտեղ դպրոցը տալիս է ոչ միայն գիտելիք, այլ արժեհամակարգ, մտածողություն եւ քաղաքացիական գիտակցություն, իսկ ուսուցիչը դիտարկվում է որպես պետության ամենակարեւոր ռազմավարական գործընկերը:

Կրթության վրա ներդրված յուրաքանչյուր ռեսուրս վերադարձվում է բազմապատիկ՝ անվտանգության, տնտեսական զարգացման, սոցիալական համերաշխության եւ պետական կայունության տեսքով:

Ուժեղ դպրոցը ուժեղ եւ մրցունակ պետության առաջին պայմանն է:

Ահա լրամշակված, գաղափարապես հստակեցված եւ լեզվականորեն հղկված ամբողջական տարբերակը՝ աջ լիբերալ տրամաբանությանը համապատասխան, պետության դերը սահմանելով որպես հնարավորություններ ստեղծող, ոչ թե ստեղծագործությունը վերահսկող: Վերջում ավելացրել եմ հակիրճ, քաղաքականապես ուժեղ վերջաբան:

Հայաստանն առաջ տանող ու արժանապատիվ ներկայացնող մշակույթ եւ արվեստ

Մշակույթը ազգի ինքնության, պատմական հիշողության եւ հոգեւոր դիմադրողականության առանցքային կրողն է: Այն ոչ միայն անցյալի պահպանման միջոց է, այլ ապագայի ձեւավորման հզոր գործիք: Ազատ հասարակության մեջ մշակույթը չի ենթարկվում պետական ճաշակին, բայց պետության կողմից պաշտպանվում է որպես հանրային արժեք:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցությունը մշակույթը դիտարկում է որպես ազատ քաղաքացու ինքնարտահայտման տարածք, Հայաստանի միջազգային ներկայության եւ փափուկ ուժի կարեւոր բաղադրիչ, ինչպես նաեւ՝ հասարակական համերաշխության ու ազգային ինքնագիտակցության ամրապնդման միջոց:

1. Մշակույթը՝ պետական ռազմավարության մաս

Պետությունը պարտավոր է մշակույթը դիտարկել ոչ թե որպես երկրորդային ոլորտ, այլ որպես երկարաժամկետ ռազմավարական ուղղություն՝

- ազգային ինքնության եւ պատմական հիշողության պահպանման,
- Հայաստանի միջազգային ճանաչելիության եւ մշակութային դիվանագիտության,
- հասարակական կապերի եւ սերունդների միջեւ շարունակականության ապահովման համար:

Պետության միջամտությունը պետք է լինի ինստիտուցիոնալ եւ պաշտպանիչ, ոչ՝ գաղափարախոսական կամ ուղղորդող:

2. Ազատ մրցակցություն եւ ստեղծագործական ազատություն

Մշակույթի եւ արվեստի ոլորտում պետության հիմնական առաքելությունն է՝

- ստեղծել բաց եւ մրցակցային միջավայր,
- ապահովել թափանցիկ ֆինանսավորման եւ աջակցության մեխանիզմներ,
- բացառել հովանավորչությունը, խտրականությունը եւ փակ խմբային մոտեցումները:

Պետությունը չի սահմանում արվեստի չափանիշները. դրանք ձևավորվում են ազատ մրցակցության, հանրային պահանջարկի եւ մասնագիտական գնահատականի միջոցով:

3. Մշակութային կրթություն՝ վաղ տարիքից

Բարձր մշակույթի նկատմամբ պահանջարկը ձևավորվում է կրթության միջոցով:

Պետությունը պետք է ապահովի՝

- մշակութային կրթության ինտեգրումը նախադպրոցական եւ հանրակրթական համակարգում,
- թանգարանների, գրադարանների, թատրոնների եւ համերգասրահների ակտիվ ներգրավումը կրթական գործընթացում,
- մշակութային միջավայրի հասանելիությունը բոլոր երեխաների համար՝ անկախ բնակավայրից կամ սոցիալական վիճակից:

4. Մարզային մշակութային կյանք՝ որպես զարգացման գործոն

Մշակույթը չպետք է կենտրոնացած լինի միայն մայրաքաղաքում:

Պետությունը պետք է՝

- աշխուժացնի մարզերի մշակութային կյանքը,
- պետական–մասնավոր համագործակցության միջոցով վերականգնի եւ արդիականացնի համայնքային մշակույթի տները,
- դրանք վերածի երիտասարդության կրթական, ստեղծագործական եւ համայնքային կյանքի կենտրոնների:

Մարզերում մշակութային ակտիվությունը նաեւ տնտեսական եւ սոցիալական զարգացման խթան է:

5. Ժառանգության պաշտպանություն՝ առանց զիջումների

Պատմաճարտարապետական հուշարձաններն ու մշակութային արժեքները չեն կարող լինել կարճաժամկետ շահույթի զոհ:

Պետությունը պարտավոր է՝

- ապահովել դրանց պահպանությունն ու վերականգնումը,
- բացառել աղավաղումը, անպատասխանատու կառուցապատումը եւ ինքնագործունեությունը,
- մշակութային ժառանգությունը դարձնել հանրային կրթության, զբոսաշրջության եւ ազգային հպարտության աղբյուր:

6. Հայաստան–Սփյուռք–աշխարհ մշակութային կամուրջ

Հայաստանի մշակութային քաղաքականությունը պետք է լինի բաց եւ միջազգային:

Պետք է խթանել՝

- համագործակցությունը ԵՄ երկրների եւ սփյուռքահայ համայնքների հետ,
- հայ արվեստագետների մասնակցությունը միջազգային հարթակներում,
- հայկական մշակույթի արժանապատիվ եւ ժամանակակից ներկայացումը աշխարհում:

Սփյուռքը պետք է դիտարկվի ոչ միայն որպես հիշողության պահապան, այլ որպես կենդանի մշակութային գործընկեր:

7. Մշակույթի մարդը՝ արժանապատիվ պայմաններում

Մշակույթի ոլորտի աշխատակիցը պետության համար նույնքան կարեւոր է, որքան ուսուցիչը կամ գիտնականը:

Պետությունը պետք է ապահովի՝

- արժանապատիվ վարձատրություն եւ կայուն աշխատանքային պայմաններ,
- մասնագիտական աճի եւ ինքնագարգացման հնարավորություններ,
- ստեղծագործողի աշխատանքի սոցիալական եւ հանրային գնահատում:

«Հանուն Հանրապետության» կուսակցության համար մշակույթը ոչ թե պետական քարոզչության միջոց է, այլ ազատ մարդու ստեղծագործական տարածք: Մեր նպատակն է ձեւավորել այնպիսի մշակութային միջավայր, որտեղ պահպանվում է ժառանգությունը, խրախուսվում է նորարարությունը, եւ Հայաստանը ներկայանում է աշխարհին արժանապատիվ, ժամանակակից եւ ինքնավստահ կերպով: Մշակույթը մեր անցյալի հիշողությունն է, ներկայի ինքնագիտակցությունը եւ ապագայի լեզուն:

ՄԵՆՔ ԿԱՐՈՂ ԵՆՔ ՄԻԱՍԻՆ՝ ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ